

3.3 Sumerin yleiset tavumerkit

Sumerissa on hieman yli sata merkkiä, joita käytetään kieliopillisten tunnusten ja erilaisten tavujen kirjoittamiseen. Seuraavat kaksi merkkilistaa sisältävät sumerin yleisimmät V-, CV-, VC- ja CVC-merkit,¹¹⁹ sekä lisäksi muutamia akkadilaisissa erisnimissä esiintyviä tavumerkkejä. Lihavoidut merkit ovat erittäin yleisiä, sillä niitä käytetään kielen morfologian kuvaamiseen. Useilla merkeillä on myös logografinen merkitys, jotka on esitetty merkkilistoissa sivulta 380 alkaen.

a	e	i	i	u	ú	ù	u ₈
ba	bé, bi	bí	bu	da	de, di	dè	du
ga	ge, gi	ge ₄ , gi ₄	gu	gá, gē ₂₆	gi ₆ , ge ₆	gu ₁₀	
ha	he, hi	hé	hu	ka	ki, ke	ke ₄	ku
la	lá	lí	le, li	lu	ma	mi	me
na	ne	ni, né	nu	pa	pi, pe	pu	
ra	rá, rē ₆	ri, re	ru	sa	sí, se	su	sú
ša	šè	še	ši	šu	ta	te	ti
za	zi, ze	zé	zu	qa	qu	ʔa/e/i/u	ja/e/i/u

pi (wa/e/i/u), da (ta), di (ti, te), te (te₄), du (tù), za (ša), zé (še, ši), zu (šú), ki (qí, qé)

119 C = konsonantti, V = vokaali.

ab, ap	ib, eb, ip, ep	íb	ub	úb					ad, at		id, ed, it, et				ud, ut	
ag, ak	ig, ik, eg, ek	ug, uk							ág, èg, ìg		ùg		ah, ih, eh, uh			
al	il	el	ul	am	àm	am₆	im, em	um								
an	in, en₆	en	èn	un		ar	ár	ir, er	ur	úr						
as, az	is, iz, es, ez	us, uz						aš	àš	eš	éš	iš	uš			
gen₇, gin₇	dab₆	gáb		dam	kam	lam	nam									

VC-merkkien käyttöönotto morfologian ilmaisemiseen tapahtui sumerissa asteittain. Muinaissumerissa käytössä olivat vain merkit **al**, **in**, **íb**, **ab**, **ub**, **im**, **éš** ja **am₆**. Muinaisakkadilaisella kaudella käyttöön otettiin **àm** ja Urin III dynastian aikana muun muassa **um**, **ar**, **èn**, **en₆** ja **en**. Koko laajuudessaan VC-merkkien käyttö alkoi vasta muinaisbabylonialaisen kauden aikana.

Huomioi: osa tavumerkeistä on monitulkintaisia. Eniten sekaannusta aiheuttaa merkki **NE**, jota käytetään yleisten tavujen **bí**, **ne** ja **dè** kirjoittamiseen. Toinen monitulkintainen tavumerkki on **NI**, jolla on kolme yleistä lukutapaa **né**, **ni** ja **i**. Mikäli merkit ovat sanan tai rivin alussa, ne luetaan usein **bí** tai **i**, sillä kumpikin näistä on tyypillinen verbiprefiksi. Sanan lopussa yleisiä lukutapoja ovat taas **ne** ja **né**, sillä näillä kirjoitetaan monikon tunnus {enē} ja yksikön kolmannen persoonan elollinen omistusliite {ane}. Alla on annettu muutamia esimerkkejä.

NE		bí-in-dug₄	'hän sanoi'
NE		diġir-re-e-ne	'jumalat'
NI		i-ġen / i-du	'hän meni / hän menee'
NI		diġir-ra-né	'hänen jumalansa'

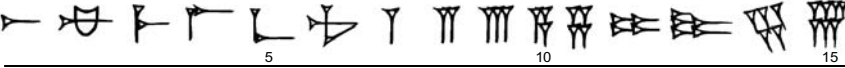
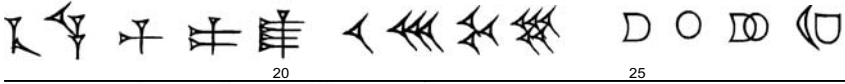
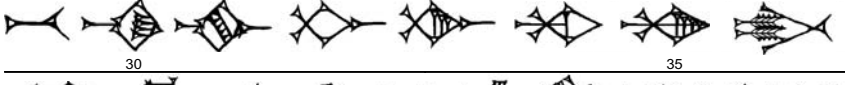
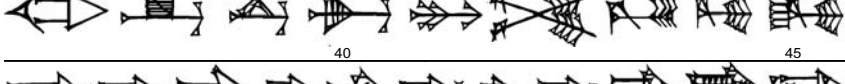
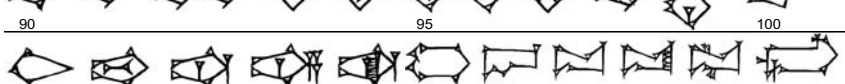
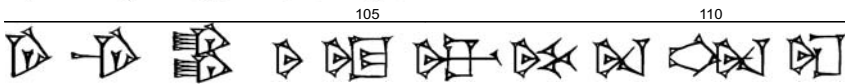
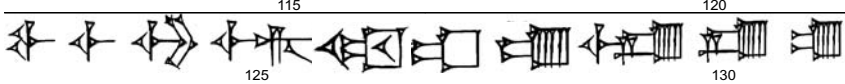
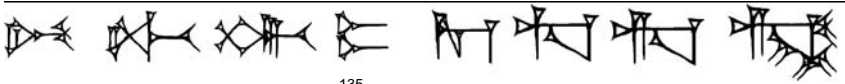
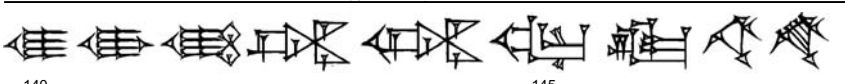
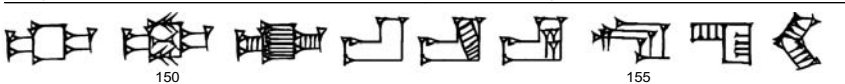
25. MERKKILISTAT

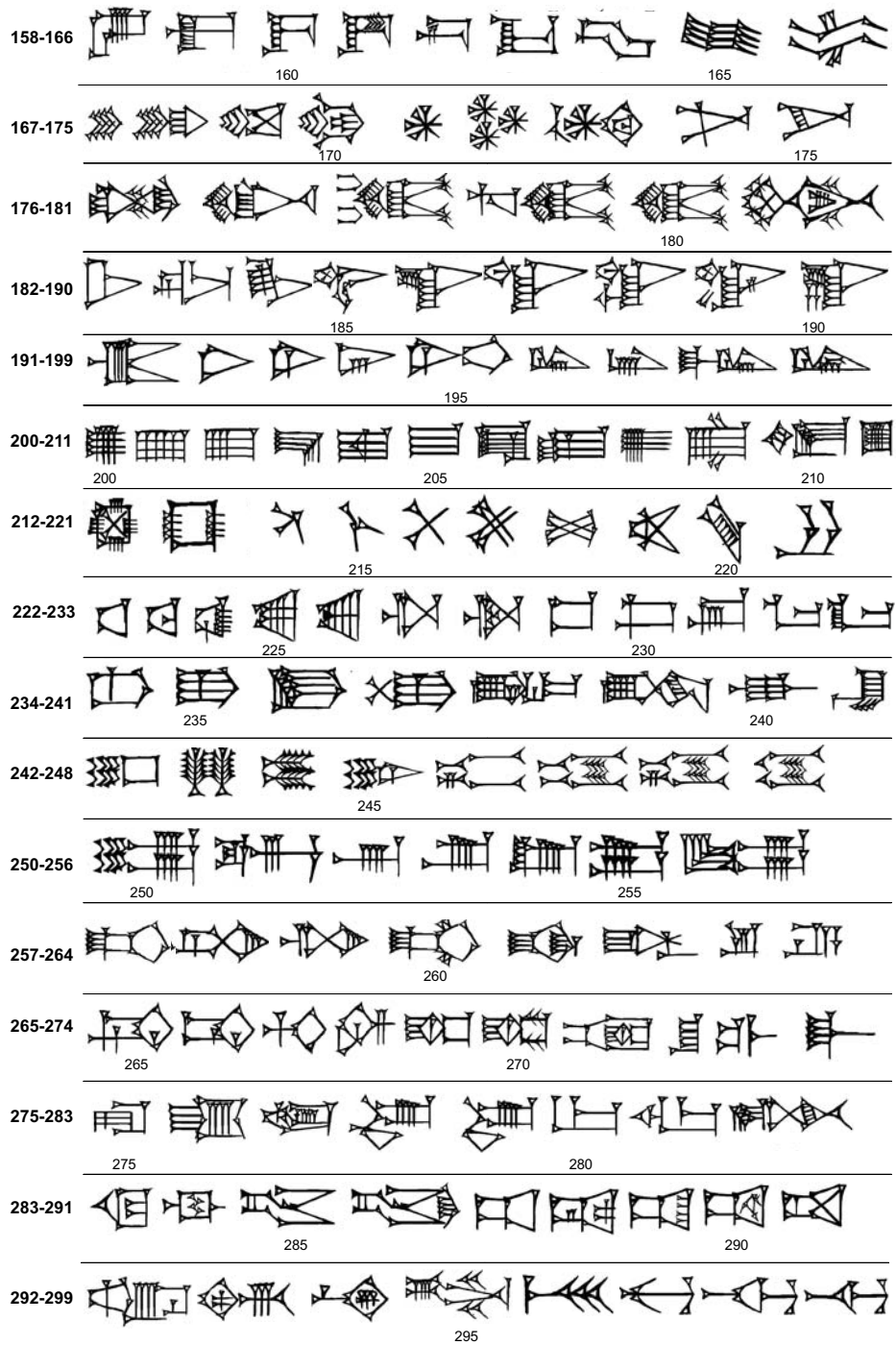
Seuraaville sivuille on koottu lista sumerin yleisimmistä nuolenpäämerkeistä ja näiden yhdistelmistä. Koska lista yksittäisistä merkeistä on mahdutettu yhdelle aukeamalle, on jokaisesta merkistä annettu vain yksi variantti, jonka perusteella sekä muinais- että uussumerilainen merkki on tunnistettavissa. Nuolenpäämerkit on pyritty järjestämään niin, että samannäköiset merkit esiintyvät rinnakkain. Tässä kirjassa ja *A Sumerian Readerissa* esiintymättömiä tekstejä lukiessa voi olla tarpeen käyttää apuna Labatin merkkilistaa, jossa merkeille annetaan useampi ulkoasu.

Jokaiselle merkille on annettu järjestysnumero, jonka perusteella näiden lukuasut löytyvät **merkkihakemistosta**. Lukuasut on järjestetty näiden yleisyyden perusteella niin, että yleisimmät luennat on annettu ensimmäisenä.

Luvun lopussa on myös **käänteinen merkkihakemisto**, jota voidaan käyttää sanaston tukena, mikäli lukija haluaa nähdä millaisella merkillä mikäkin sana on kirjoitettu. Käänteistä hakemistoa voi käyttää myös merkkien hakuun näiden nimien perusteella. Esimerkiksi merkit **HI** ja **BAD**₃ löytyvät hakemistosta näiden lukuasuilla **hi** ja **bād**. Merkkihakemistoja käyttäessä on hyvä tutustua kombinatorisiin symboleihin, jotka on esitetty kirjan liitteissä sivulla 409.

25.1 Nuolenpäämerkit

1-15		5	10	15
16-28		20	25	
29-36		30	35	
37-45		40	45	
46-56		50	55	
57-66		60	65	
67-78		70	75	
79-89		80	85	
90-100		90	95	100
101-111		105	110	
112-121		115	120	
122-131		125	130	
132-139		135		
140-148		140	145	
149-157		150	155	

25.2 Monimerkkisiä sanoja

A.AN	A.KA	AN.IM.MI	BAD ₃ .AN	EN.ME.LI	EN.ZU	EN.KID
EŠ ₂ .ŠE	GIŠ.MI	GIŠ.KUŠU ₂	ĦA.A	ĦLGIR ₃	ĦU.SI	ĦU.NA ₂
IGLE2	LAGAR@g.DU	KA ₂ .AN.RA	KIŠU.LU.EŠ ₂ .GAR	MAŠ.GU ₂ .GAR ₃	NE.RU	
NI.GIŠ	NI.LUD	NI.TUK	NI.UD.ZA.GUL	NU ₁₁ .BUR.LA	PA.AN	
PA.GAN	PA.LU	PA.TE.SI	PAD.AN.MUŠ ₃	SAL.NUNUZ.ZI.AN.ŠEŠ.KI		
SAL.KU	SAL.UD.EDIN	SAL.UŠ.DAM	ŠEŠ.AB	ŠEŠ.KI	ŠU.GAR.TUR.LAL(BI)	
ŠU.KUR.RU	TE.A	TUR.UŠ	U.KA	U ₂ .SUM.KI.GA	UD.GIŠ%GIŠ.NUN	
UD.DU	UD.KA.BAR	ZAG.ĦA	ZU.AB			
DU.DU	DU&DU	KU.KU	LAGAB.LAGAB	AMAR×ŠE.AMAR×ŠE	AŠ.AŠ	

25.3 Monimerkkisten sanojen lukuasut

A.AN	àm	NI.UD	na ₄
A.KA	úgu	NI.UD.ZA.GUL	gug
AN.IM.MI	ánzud ^{mušen}	NI.TUK	dilmun ^{ki}
(AMAR×ŠE)*2	síszkur	NU ₁₁ .BUR.LA	lagaš ^{ki}
AŠ.AŠ	didli	PA.AN	ġarza
BAD ₃ .AN	dēr ^{ki}	PA.GAN	ság
DU.DU	lah ₅	PA.LU	sipad
DU&DU	lah ₄ , re ₇ , su ₈ , súb/g	PA.TE.SI	énsi
EN.KID	nibru ^{ki}	PAD.AN.MUŠ ₃	nidba
EN.ME.LI	ensi	SAL.NUNUZ.ZI.AN.ŠEŠ.KI	zirru
EN.ZU	^d su [?] en	SAL.KU	nin ₉
EŠ ₂ .ŠE	dabin	SAL.UD.EDIN	murum ₅
GLE ₂	u ₆	SAL.UŠ.DAM	nitalam
GIŠ.KUŠU ₂	umma ^{ki}	ŠEŠ.AB	urim ₅ ^{ki}
GIŠ.MI	ġissu	ŠEŠ.KI	^d nanna
ĤA.A	záḥ	ŠU.GAR.TUR.LAL.BI	tukumbi
ĤI.GIR ₃	ḥuš	ŠU.KUR.RU	šuruppag
ĤU.NA	še ₁₂	TE.A	kar(a)
HU.SI	u ₅	TUR.UŠ	ibila
KA ₂ .AN.RA	bābilim ^{ki}	U.KA	ugu
KI.SU.LU.EŠ ₂ .GAR	ugnim	U ₂ .KI.SUM.GA	gùd
KU.KU	durun _x	UD.DU	è
LAGAB.LAGAB	kilib, niġin	UD.GIŠ&GIŠ.NUN	^{id} buranun, zimbir ^{ki}
MAŠ.GU ₂ .GAR ₃	^{id} idigna, dalla	UD.KA.BAR	zabar
NE.RU	érim	ZAG.ĤA	enkud
NI.GIŠ	par ₄	ZU.AB	abzu

25.4 Merkkihakemisto

1	1, aš, rum	47	šem, šim, báppir, lunga, mud ₅
2	maš, ba ₇	48	geštin
3	me, mén, isib, ma ₆	49	gu ₄ , gud
4	lá, lal	50	am, ildag
5	bar	51	ta
6	nu	52	bur
7	1, diš, 60, ġéš, ^m (determinatiivi)	53	ša
8	2, min	54	ga
9	3, eš ₅	55	gára
10	a, ája, duru ₅ , eš ₁₀	56	dug
11	za	57	saġ, saġġar
12	límму	58	kúš, sumur, dūl, sūr, šūr
13	i	59	dug ₄ , du ₁₁ , ġù, inim, ka, kìri, zú, zuġ, uzug _x (KA)
14	5, ía	60	gu ₇ , šaġar
15	7, imin	61	ugu
16	šúš, šú	62	naġ
17	érin, éren, láġ, zálag	63	eme
18	maš, ba ₇	64	šùdu
19	pa, ġidru, ugula, sig, sàg	65	sum ₄
20	áš	66	uš ₁₁ , uġ ₄
21	10, u, bùr, šuš, šu ₄ , burud _x , puzur	67	lagab, níġin, lúgud, gur ₄ , ellag LAGAB.LAGAB = kilib, niġin
22	30, ùšu	68	ù
23	kur, ġin, eš	69	dab, dib
24	50, ninnu	70	u ₈
25	60, ġéš	71	šára
26	u, 10	72	pú, gígir, kalak, túl, ub ₄ , dúl, ġáb, ġála
27	600, ġéš-u	73	ambar, buniġ, sug
28	1/3, šušana	74	udu, lu, lug
29	til, sumun (samannākōisiä: ug ₇ , úš)	75	nammu, engur
30	na	76	ku, tukul, dab ₅ , bèd, dúr, gu ₅ , díb, suġ ₅ , suš, ugu ₄ ; KU.KU = durun _x
31	nu ₁₁ , ġešnu	77	túg, umuš, dul ₅
32	bu, pu, bur ₁₂ , gíd, madal	78	šè, éš, ġir ₁₅ , úb, égir
33	sù, sud, sir, sug ₄	79	si, sig ₉
34	ġír, ġíri	80	má
35	kíšig, ul ₄ , táb, ád, kiši ₁₇	81	dar, ġun
36	lil, kur _x (LIL)	82	ugunu
37	ul, mul ₄ , du ₇	83	ġá, ġe ₂₆ , bisaġ
38	ġál, ig	84	ama
39	šeš, ses, mun ₄	85	ġanun
40	búr, ušum, sun ₅	86	sila ₄ , gazi
41	mu, ġu ₁₀ , muġaldim	87	ùr, uru ₁₂ , ġušur
42	gil, gel, gilim, gi ₁₆	88	ġalga
43	zid, zìg, zi		
44	gi, gin ₆ , sig ₁₇ , sissi _x (GI)		
45	gi ₄ , ge ₄		
46	bé, bi, kaš, kás, biz, épir		

- 89 šen, dur₁₀
 90 dùg, du₁₀, dùb, ʔi, šár
 91 ud, u₄, utu, zalag, babbar, bar₆, àh, kum₄, ul₆
 92 bábbar, dadag
 93 di, sá, silim
 94 ki
 95 ʔur, ʔar, kinkin, ur₅, àr, àra
 96 uʔ, eʔ, gudu_x(ʔI×NUN)
 97 šag₄, šà
 98 itud, iti
 99 nunuz
 100 5/6, kingusili
 101 áb
 102 kam, útul, tu₇
 103 te, tèg, temen, ten, múl
 104 kar
 105 gur₈, uru₅
 106 amar
 107 díim, gin₇, gen₇, šidim
 108 de₆, du, ġen, gub, kur_x(DU), re₆, rá, túm, tù, ġin
 DU.DU = laʔ₅
 DU&DU = re₇, laʔ₄, su₈, súb, súb, súb
 109 suʔuš
 110 kaš₄, kas₄, ím
 111 maʔ
 112 ġar, níġ, nì, ninda, gar
 113 sur, šur
 114 uri, tilla
 115 mí, munus, sal, gala₄
 116 nin, ereš
 117 dam
 118 géme
 119 kúšu, uʔ
 120 úʔ, aʔ₆
 121 sikil, el, il₅
 122 ġeštug, táł, pi, pe, bì, be₆, wu/a/i/e
 123 igi, ši, lib₄
 124 pàd, pà
 125 ar
 126 gul, sùmun
 127 urud, dab₆, da₅, šén
 128 kišib, mes
 129 aġrig, ġiškim
 130 dub, kišib, úrud
 131 um
 132 gu
 133 nagar
 134 muš
 135 dumu, tur, bànda, bàn, di₄
 136 inanna, mùš, sed₆, suh₁₀
 137 ʔu, mušen
 138 dal, ri, deġ_x(RI)
 139 nam, sim, bir₅
 140 mi, ġi₆, giggi, gíg, kukku₅
 141 dugud
 142 gig, ġib, ġi₁₇
 143 ʔé, gan, gana, kan, sag₇
 144 šaġan, šagan
 145 šudul
 146 asila_x(EZEN×ŠID)
 147 ʔa, ku₆
 148 peš, gir
 149 ezem, ezen, šir
 150 bàd, ug₅, uġ₅, ùn
 151 kéš
 152 iri, uru, ala, rí, ré, lu₈, u₁₉
 153 uru₁₁
 154 uru'a
 155 unken
 156 la
 157 kug, kù
 158 àga, giġ₄, gín, DUN₃@g
 159 apin, engar, uru₄, àbšin
 160 da
 161 á, íd
 162 nitah, ġeš, ús, uš
 163 gáb, gába, kab
 164 úr, uru₈
 165 lum, ġùn, guz, núm
 166 sig₄, šeg₁₂, murgu, gar₈
 167 še, u₂₀, níga
 168 le, li, èn
 169 tud, tu, tú
 170 kur₉, ku₄, lil_x(KU₄)
 171 an, diġir, am₆
 172 mul
 173 kèš
 174 elam, nim,
 175 tùm
 176 balaġ
 177 dàra, duraʔ
 178 alan
 179 še₂₁, sa₄
 180 ná, nud, nú, šed_x(NA₂)

- 181 uzu
 182 tuku, du₁₂
 183 al
 184 kin, gur₁₀, kíĝ
 185 lul, nar, ka₅
 186 piriĝ, nisku, pil₇, úg, nè
 187 ħúš, ĝiri, ĝir, ir₉
 188 alim
 189 anše
 190 as, az
 191 uzud, ud₅, üz
 192 dù, gag, rú
 193 ì, lí, ni, zal, mu₅
 194 ir, er
 195 na₄, zá, ia₄
 196 lú
 197 ašgab, erib
 198 lugal, ràb, šàr
 199 adda, ad₆
 200 ú, kùš, ba₆
 201 líl, ke₄, kid, kur
 202 é
 203 sukkal, luĥ, ħuluĥ
 204 iš, saĥar, kuš₇
 205 kisal
 206 šid, nésaĝ, lag, silaĝ
 207 niĝir, mir, aga
 208 sa
 209 kan₄, ká
 210 niĝin
 211 siki, síg
 212 barag, bár(a), šara
 213 gar₅, gúg, lù
 214 síla
 215 síla, tar, kud, ku₅, ĥaš
 216 kúr, pab, pap; bùluĝ(PAP.PAP)
 217 kaskal, káš, kas
 218 kib, ħùl
 219 ub, ár
 220 kár
 221 ru, šub, illar
 222 gada
 223 ba
 224 du₆, dul₆
 225 su, sug₆, kuš
 226 zu, sú
 227 arad, ir, nítaĥ
 228 árad
 229 ĝiš, ĝeš, is, iz
 230 gur
 231 gán(a), iku, ašag
 232 ma, pèš
 233 ĥašĥur
 234 kalag, kal, esi, rib, lamma, làma
 235 e, ég
 236 dag, bárag
 237 pa₅, par
 238 íl, gùr(u), dupsik, gaĝ_x(IL₂)
 239 báĥar, alur_x
 240 ak, ag
 241 en, uru₁₆, urun_x(EN)
 242 s/šar, mú, sakar, nisig, kiri₆, mud₆
 243 šúm, sig₁₀, zàr, sum
 244 duĥ, gaba, du₈
 245 in, en₆
 246 gáz, gum, naĝa₄, kum
 247 sa₁₀, sám
 248 gaz, nàĝa
 249 siškur; AMAR*ŠE*2: siškur
 250 tir, gámun
 251 kalam, ùĝ, un
 252 nun, zil, síl, eridu
 253 eb, ib, uraš
 254 eren, erin, šeš₄
 255 nir, šer₇
 256 sag₉, sa₆, pa₉, ĝešnimbar
 257 simug, úmum
 258 tag, tuku₅, šum
 259 mun, gákkul
 260 dé
 261 gàr(a)
 262 kàm, kad₄
 263 tak₄(a), kíd
 264 dirig
 265 gú, gún
 266 ður
 267 máš
 268 im, em, ní, tum₉, iškur, mùru
 269 ne, bi, dè, izi, gibil₄, lám, lim₄, kúm,
 bar₇, li₉
 270 gibil, bíl, pél, píł
 271 áĝ, èĝ, iĝ
 272 šu
 273 mar
 274 gal
 275 ra, ráĥ

276	zag, zà	288	zé, zí
277	umbin	289	unug, uruk, gun ₄
278	subur, šubur	290	nanše, nina, niĝin ₆ , sirara
279	šul, šáh, dun, dur ₉	291	ad
280	ur, téš, lik	292	akkil
281	ḥul	293	utul ₁₂
282	eden	294	kun, megida _x (KUN)
283	dul	295	il
284	mè	296	meš
285	íb, egir ₄ , tum	297	numun, kul
286	eĝir, eĝer	298	til, teĝ ₄ , ti, te
287	ab, èš	299	bala, bal, balak

25.5 Käänteinen merkkihakemisto

1	7	àm	A.AN	bar	5
1/3	28	am ₆	171	bár(a)	212
2	8	ama	84	bar ₆	91
3	9	amar	106	bar ₇	269
4	12	ambar	73	barag	212
5	14	an	171	bárag	236
5/6	100	anše	189	bé	46
7	15	ánzud	AN.IM.MI	be ₆	122
10	26	apin	159	bèd	76
30	22	ar	125	bi	269
50	24	ár	219	bì	122
60	25	àr	95	bíl	270
600	27	àra	95	bir ₅	139
a	10	arad	227	bisag̃	83
á	161	árad	228	biz	46
ab	287	as	190	bu	32
áb	101	aš	1	bùluĝ	PAP.PAP
àbšin	159	áš	20	buniĝ	73
abzu	ZU.AB	ašag	231	bur	52
ad	291	ašgab	197	búr	40
ád	35	asila _x	146	bùr	21
ad ₆	199	az	190	bur ₁₂	32
adda	199	ba	223	buranun	UD.GIŠ%GIŠ.NUN
ag	240	ba ₆	200	burud _x	21
ág̃	271	ba ₇	18	da	160
aga	207	ba ₉	28	da ₅	127
àga	158	babbar	91	dab	69
aĝrig	129	bábbar	92	dab ₅	76
àĥ	91	bābilim	KA ₂ .AN.RA	dab ₆	127
aĥ ₆	120	bad	28	dabin	EŠ ₂ .ŠE
ája	10	bàd	150	dadag	92
ak	240	báĥar	239	dag	236
akkil	292	bal	299	dal	138
al	183	bala	299	dalla	MAŠ.GU ₂ .GAR ₃
ala	152	balaĝ	176	dam	117
alan	178	balak	299	dar	81
alim	188	bàn	135	dàra	177
alur _x	239	bànda	135	dé	260
am	50	báppir	47	dè	269

de ₅	138	dur ₉	279	èš	287
de ₆	108	duraḥ	177	eš ₁₀	10
deġ _x (RI)	138	duru ₅	10	eš ₅	9
dēr	BAD ₃ .AN	durun _x	KU.KU	esi	234
di	93	dúsu	ANŠE.IGLEŠ ₂	ezem	149
di ₄	135	e	235	ezen	149
dib	69	é	202	ga	54
dīb	76	è	UD.DU	ġá	83
didli	AŠ.AŠ	eb	253	ġáb	163
diġir	171	eden	282	ġaba	244
dilmun	NI.TUK	ég	235	ġába	163
dím	107	èġ	271	gada	222
dirig	264	eġer	286	gag	192
diš	7	eġir	286	gaġ _x (IL ₂)	238
du	108	éġir	78	ġákkul	259
dù	192	egir ₄	285	gal	274
du ₅	158 (ei gunua)	eḥ	96	ġál	38
du ₆	224	el	121	ġàla	72
du ₇	37	elam	174	gala ₄	115
du ₈	244	ellag	67	ġalga	88
du ₁₀	90	em	268	ġámun	250
du ₁₁	59	eme	63	gan	143
du ₁₂	182	en	241	ġán(a)	231
dub	130	èn	168	gana	143
dùb	90	en ₆	245	ġanun	85
dug	56	engar	159	gar	112
dùg	90	engur	75	ġar	112
dug ₄	59	enkud	ZAG.ḪA	gàr	261
dugud	141	ensi	EN.ME.LI	gàra	261
duḥ	244	énsi	PA.TE.SI	gar ₅	213
dul	283	épir	46	gar ₈	166
dúl	72	er	194	ġára	55
dùl	58	eren	254	ġarza	PA.AN
dul ₅	77	éren	17	gaz	248
dul ₆	224	ereš	116	gáz	246
dumu	135	erib	197	gazi	86
dun	279	eridu	252	ge ₁₄	21
DUN ₃ @g	158	érim	NE.RU	ġe ₂₆	83
dupsik	238	erin	254	ge ₄	45
dur	266	érin	17	gel	42
dúr	76	eš	22	géme	118
dur ₁₀	89	és	78	ġen	108

gen ₇	107	gú	265	ib	253
gèš	162	gù	59	íb	285
ĝeš	229	ĝu ₁₀	41	ibila	TUR.UŠ
ĝéš	25	gu ₄	49	íd	161
ĝéš-u	27	gu ₅	76	idigna	MAŠ.GU ₂ .GAR ₃
ĝešnimbar	256	gu ₇	60	ig	38
ĝešnu	31	gub	108	ìĝ	271
geštin	48	gud	49	igi	123
ĝeštug	122	gùd	U ₂ .KI.SUM.GA	igigi	NUN.GAL
gi	44	gudu _x	96 (ĜI×NUN)	iku	231
gi ₄	45	gug	NI.UD.ZA.GUL	il	295
ĝi ₆	140	gúg	213	íl	238
gi ₁₆	42	gul	126	il ₅	121
gi ₁₇	142	gum	246	ildag	50
gib	142	gún	265	illar	221
gibil	270	gùn	165	im	268
gibil ₄	269	gun ₄	289	ím	110
gíd	32	gur	230	imin	15
ĝidru	19	gùr(u)	238	in	245
gig	142	gur ₁₀	184	inanna	136
gíg	140	gur ₄	67	inim	59
giĝ ₄	158	gur ₈	105	ir	194
giggi	140	ĝušur	87	ìr	227
gígir	72	guz	165	ir ₉	187
gil	42	ḥa	147	iri	152
gilim	42	ḥáb	72	is	229
gin	108	ḥar	95	iš	204
gín	158	ḥaš	215	isib	3
gìn	23	ḥašḥur	233	iškur	268
gin ₆	44	ḥé	143	iti	98
gin ₇	107	ḥi	90	itud	98
gir	148	ḥu	137	iz	229
gír	34	ḥul	281	izi	269
ĝìr	187	ḥùl	218	ka	59
ĝir ₁₅	78	ḥuluḥ	203	ká	209
ĝìri	34	ḥur	95	ka ₅	185
ĝìri	187	ḥuš	ĜI.GIR ₃	kab	163
ĝiš	229	ḥúš	187	kad ₄	262
ĝiškim	129	i	13	kal	234
ĝissu	GIŠ.MI	ì	193	kalag	234
ĝizzal	GIŠ.TUG ₂ .PI.ŠIR.SILA ₃	ía	14	kalak	72
gu	132	ia ₄	195	kalam	251

kam	102	kúm	269	lúgud	67
kàm	262	kum ₄	91	luḥ	203
kan	143	kun	294	lul	185
kan ₄	209	kur	201	lum	165
kar	104	kúr	216	lunga	47
kár	220	kur ₉	170	ma	232
kara	104	kur _x (DU)	108	má	80
kas	217	kur _x (LIL)	36	ma ₆	3
kaš	46	kuš	225	madal	32
kás	46	kúš	58	maḥ	111
káš	217	kùš	200	mar	273
kas ₄	110	kuš ₇	204	maš	18
kaš ₄	110	kúšu	119	máš	267
kaskal	217	la	156	me	3
ke ₄	201	lá	4	mè	284
kéš	151	lag	206	megida _x	294
kèš	173	lagab	67	mén	3
ki	94	lagaš	NU ₁₁ .BUR.LA	mes	128
kib	218	láh	17	meš	296
kid	201	lah ₄	DU&DU	mi	140
kíd	263	lah ₅	DU.DU	mí	115
kíḡ	184	lal	4	min	8
kin	184	lám	269	mir	207
kingusili	100	làma	234	mu	41
kinkin	95	lamma	234	mú	242
kiri	59	le	168	mu ₅	193
kiri ₆	242	li	168	mud ₅	47
kisal	205	lí	193	mud ₆	242
kiši ₁₇	35	li ₉	269	muḥaldim	41
kišib	128	lib ₄	123	mul	172
kišib	130	lik	280	múl	103
kíšig	35	lil	36	mul ₄	37
ku	76	líl	201	mun	259
kù	157	lil _x (KU ₄)	170	mun ₄	39
ku ₄	170	lim ₄	269	munus	115
ku ₅	215	límmu	12	murgu	166
ku ₆	147	lu	74	mùru	268
kud	215	lú	196	murum ₅	SAL.UD.EDIN
kug	157	lù	213	muš	134
kukku ₅	140	lu ₈	152	mùš	136
kul	297	lug	74	mušen	137
kum	246	lugal	198	na	30

ná	180	numun	297	ság	PA.GAN
na ₄	195	nun	252	sàg	19
naĝ	62	nunuz	99	sag ₇	143
nàĝa	248	pa	19	sag ₉	256
naĝa ₄	246	pà	124	saĥar	204
nagar	133	pa ₅	237	sakar	242
nam	139	pa ₉	256	sal	115
nammu	75	pab	216	sám	247
nanna	ŠEŠ.KI	pap	216	se	79
nanše	290	pàd	124	sed ₆	136
nar	185	par	237	seg ₉	79
ne	269	pe	122	ses	39
nè	186	pél	270	si	79
nésaĝ	206	peš	148	sig	19
ni	193	pèš	232	sig ₁₀	243
ní	268	pi	122	sig ₁₇	44
nì	112	píl	270	sig ₄	166
nibru	EN.KID	pil ₇	186	sig ₉	79
nidba	PAD.AN.MUŠ ₃	piriĝ	186	siki	211
níĝ	112	pu	32	sikil	121
niga	167	pú	72	síl	252
níĝin	67	puzur	21	silā	215
nìĝin	210	ra	275	silā	214
níĝin ₆	290	řá, rá	108	silā ₄	86
níĝir	207	ràb	198	silāĝ	206
nim	174	rāḥ	275	silim	93
nin	116	ré	152	sim	139
nin ₉	SAL.KU	ře ₆ , re ₆	108	simug	257
nina	290	re ₇	DU&DU	sipad	PA.LU
ninda	112	ri	138	sir	33
ninnu	24	rí	152	sirara	290
nir	255	rib	234	siškur	249
nisig	242	ru	221	sissi _x (GI)	44
nisku	186	řú, rú	192	su	225
nitaḥ	162	rum	1	sú	226
nítaḥ	227	s/řar	242	sù	33
nitalam	SAL.UŠ.DAM	sa	208	su ₈ (g)	DU&DU
nu	6	sá	93	su'en	EN.ZU
nú	180	sa ₄	179	súb	DU&DU
nu ₁₁	31	sa ₆	256	subur	278
nud	180	sa ₁₀	247	sud	33
núm	165	saĝ	57	sug	73

súg	DU&DU	šidim	107	túg	77
sug ₄	33	šim	47	tuku	182
sug ₆	225	šir	149	tuku ₅	258
suh ₁₀	136	šu	272	tukul	76
suh ₅	76	šú	16	tukumbi	ŠU.GAR.TUR.LAL
suḥuš	109	šu ₄	21	túl	72
sukkal	203	šub	221	tum	285
sum	243	šubur	278	túm	108
sum ₄	65	šùdu	64	tùm	175
sumun	29	šudul	145	tum ₉	268
súmun	126	šul	279	tur	135
sumur	58	šum	258	u	26
sun ₅	40	šúm	243	ú	200
sur	113	sumun	29	ù	68
súr	58	súmun	126	u ₄	91
suš	76	šur	113	u ₅	ḪU.SI
síg	211	šúr	58	u ₆	IGLE ₂
ša	53	šuš	21	u ₈	70
šà	97	šúš	16	u ₁₉	152
šag ₄	97	šušana	28	u ₂₀	167
šagan	144	ta	51	ub	219
šaġan	144	táb	35	úb	78
šaġar	60	tag	258	ub ₄	72
saġġar	57	tak ₄ (a)	263	ud	91
šáh	279	tál	122	ud ₅	191
šár	90	tar	215	udu	74
šàr	198	te	298	úg	186
šara	212	tèġ	103	ùġ	251
šára	71	teġ ₄	298	ug ₅	150
še	167	temen	103	uġ ₅	150
šè	78	ten	103	ug ₇	29
še ₂₁	179	téš	280	ugnim	KI.SU.LU.EŠ ₂ .GAR
šed _x (NA ₂)	180	ti	298	ugu	61
šeg ₁₂	166	til	29	úgu	A.KA
šem	47	tìl	298	ugu ₄	76
šen	89	tilla	114	ugula	19
šén	127	tir	250	ugunu	82
šer ₇	255	tu	169	uḥ	96
šeš	39	tù	108	úḥ	120
šeš ₄	254	tú	169	ùḥ	119
ši	123	tu ₇	102	uḥ ₄	66
šid	206	tud	169	ul	37

ul ₄	35	uru ₁₆	241	zà	276
ul ₆	91	uru'a	154	zabar	UD.KA.BAR
um	131	urud	127	zag	276
umbin	277	úrud	130	záḫ	ḪA.A
umma	GIŠ.KUŠU ₂	uruk	289	zal	193
úmum	257	urun _x (EN)	241	zalag	91
umuš	77	uš	162	zálag	17
un	251	ús	162	zàr	243
ùn	150	úš	29	zé	288
unken	155	uš ₁₁	66	zi	43
unug	289	ùšu	22	zí	288
ur	280	ušum	40	zid	43
úr	164	utu	91	zìg	43
ùr	87	útul	102	zìl	252
ur ₅	95	utul ₁₂	293	zimbir	UD.GIŠ%GIŠ.NUN
uraš	253	ùz	191	zirru	SAL.NUNUZ.ZI.AN.ŠEŠ.KI
uri	114	uzu	181	zu	226
uri ₅	ŠEŠ.AB	uzud	191	zú	59
urim ₅	ŠEŠ.AB	uzug _x (KA)	59	zuḫ	59
uru	152	wa	122		
uru ₄	159	we	122		
uru ₅	105	wi	122		
uru ₈	164	wu	122		
uru ₁₁	153	za	11		
uru ₁₂	87	zá	195		

24. SANASTO

Tämä luku kattaa yleisimmän sanaston, jota tavataan kaunokirjallisissa teksteissä ja kuninkaallisissa kirjoituksissa. Logogrammien yhteydessä on annettu viitteet kirjan merkkilistaan sekä erikoistapauksissa sanan rekonstruoitu ääntöasu tai etymologia. Myös lainautumiset akkadin ja sumerin välillä on merkitty. Sanojen harvinaisemmat variantit ja emesalinkieliset vastineet on yhdistetty nuolilla näiden yleisempiin tai emegirinkielisiin muotoihin. Jos sanalle ei ole annettu merkitystä, kyseessä on tavuarvo, joka esiintyy vain osana jotakin toista sanaa.

Sanasto on valittu niin, että se kattaa kaikki tämän kirjan teksteissä esiintyvät sanat. Tämän lisäksi se pyrkii antamaan ainakin yhden logografisen merkityksen jokaiselle merkkilistan (s. 380) merkille. Se kattaa myös suurimman osan *A Sumerian Readerin* tekstien sanastosta erisnimiä lukuun ottamatta, sekä suurin piirtein kaikki ePSD:n sanat, joilla on korpuksessa yli 1 000 esiintymää. Sanaston lopussa on lisäksi lista erilaisista paikkojen, temppelien, jumalten ja henkilöiden nimistä, joita tämän kirjan tehtävissä tavataan.

Koska sumerin sanoilla ei ole fonologista transkriptiota, ne on aakkostettu kirjoitusmerkkien perusteella. Tässä sanastossa indeksejä ei ole huomioitu aakkostuksessa ja näin ollen e, é ja è on listattu peräkkäin. Näitä seuraavat sanat, joiden ensimmäisenä merkinä on jokin näistä. Yhdysverbit on aakkostettu näiden verbi-osan perusteella.

Käytetyt lyhenteet ja symbolit

ES	emesal
Ḫ / M	ḫamṭu- tai marû-vartalo
alt./redupl./suppl./ v.	alternoiva, reduplikoiva tai suppleettinen verbi
inf.	infiniitti- eli nominaalivartalo
logogr. / syll.	logografinen tai syllabinen kirjoitusasu
stat. v.	statiivinen verbi (esiintyy vain ḫamṭussa)
> tai <	lainayhteyden kulkusuunta
<>	lainan kulkusuunta epäselvä
?	epävarma merkitys tai lainayhteys
←	sumerilainen etymologia

A

a /ʔaj/ vesi; siemen(neste), jälkikasvu;
interj. ai! au! (10)

a...dug₄ → **dug**₄

a...gar → **gar**

a...ri → **ri**

a...ru → **ru**

á /ha/ voima; siipi; aika; käsivarsi (161)

á...ág → **ág**

á...gál → **gál**

á...šúm → **šúm**

á...tál → **tál**

a-a /aja/ isä

a-ab-ba /aʔabak/ merivesi; avomeri;
a-ab-ba igi-nim-ma Välimeri (kirj.
ylämaan meri)

a-ba kuka? ES → **a-ga**

a-bár → **a-gar**₅ > akk. *abārum*

a-da-ab, a-da-ba (*adab*-rummulla
soitettava) musiikillinen teos > akk.
adapu

a-da-ar ES → **a-gàr**

^{kuš}**a-dab**₆ *adab*-rumpu

a-ga takahuone, temppelin takaosa

a-ga-am lampi (johon tulvavedet
johdetaan); laguuni > akk. *agammu*

a-gàr niitty, yhteisomistuksessa oleva
laidunmaa > akk. *ugāru(m)*; <?
ieur. **h₂ag-ro-s-*

a-gar₅ /ag^war/ lyijy > akk. *abārum*

a-gi₆ tulva, aalto > akk. *agûm, egû*

a-gù /*ag^wa > *ag^wu/ → **ugu**

á-ki-ti uudenvuodenjuhla < akk. *akītum*

á-lá → **ala**

a-lál (erittäin kova kivi- tai puulaatu) >
akk. *elallu*

a-ma-ru /amaruk/ vedenpaisumus,
katastrofi; kiire; **a-ma-ru-kam** tämä
on tärkeää/kiireellistä (kirjeiden
lopetuksessa)

a-na mikä?

a-na-àm miksi?

a-na-gen₇ kuinka?

a-ne hän (muinaissum.)

a-ne-ne he (muinaissum.)

a-nir valituslaulu

a-rá /aʔa/ enne; kertaa (matematiikassa);
suunta, tie

a-ra-zu /(a)razu/ rukous

a-sàg demoni, paha henki > akk.
asakkum

a-šag₄ pelto, logogr. → **ašag**

á-še nyt

a-še-er ES → **a-nir**

á-tuku fyysisesti vahva, voimakas

a-ù-a *interj.* laa-laa, tuu-tuu (rauhottava
hyräily)

a-zu lääkäri > akk. *asûm*

ab meri; isä (287)

áb /hab/ lehmä (101)

ab-ba isä

àbšin kyntövako (159) > akk. *abšinnum*

abula kaupungin portti (KA₂.GAL) > akk.
abullum

abzu Abzu (tietoinen makean veden
valtameri maan uumenissa) (ZU.AB) >
akk. *Apsû*

ad isä; ääni; höyhen (291)

ád ohdakepensas (35) <?> akk. *eddum*;
luetaan **ad**₅ jos edellä U₂

ad₆ (199) → **adda**

ad...gi₄ → **gi**₄

ad-da isä; logogr. → **ad, ab**

adda ruumis (kuollut); laivanhylky (199)
ag (240)

aga kirves; tiara, kruunu (muinaissum.)
(207), uussumerissa **àga**

àga kirves; tiara, kruunu (158) > akk.
agāʔum, agûm

àga-kár...sig₉ → **sig**₉

ág mitata (271); **á...ág** -da- antaa neuvoja;
ki...ág rakastaa; ES → **níg**

ág-zé ES → **gissu**

aġrig käskynhaltija; temppelinhoitaja (129) > akk. *abarakkum*

àḥ (91)

aḥ₆ tahna; lima, räkä, sylki, vaahto; myrkky (120) <?> akk. *ḥaḥḥu*

āja isä (10)

ak tehdä (240); **al...ak** kuokkia;

en-nu-ùġ...ak vartioida, **šu gibil...ak** uudistaa, **ġizzal...ak** kuulla, olla kuuntelevainen, -ši- kuunnella jotakin; → redusoitunut nominaalivartalo **ke**₄

akkil ääni; huuto; valitus (292) > akk. *ikkillum*

al kuokka (183) > akk. *allum*

al...ak → **ak**

al...dug₄ → **dug**₄

^(kus)**ala** rumpu (152), syll. ^{kus}**á-lá** > akk. *alûm*

alan patsas (178)

alim puhveli (188) > akk. *alimbûm* myyttinen nautaeläin

alur_x(**BAḤAR**₂) korkealaatuinen (polte-
tuista tiilistä puhuttaessa) (239)

am villihärkä (50)

àm (A.AN)

am₆ taivas (arkaainen sumeri) (171) → **an**

ama äiti (84)

amar /[?]amahar/ vasikka, jälkeläinen (106)

ambar suoma; kaislikko (73) > akk. *appāru*

an taivas; taivaanjumala An (171) > akk. *Ānu(m)* taivaanjumala

an-bar₇ keskipäivä, päivän kuumin aika

an-dùl varjoisa paikka, auringonsuoja > akk. *andullu, andillu*

an-edén ylämaa

an-ki maailmankaikkeus, maailma

an-na tina tai lyijy <> akk. *annakum*, voidaan lukea myös **nagga**(AN.NA)

an-šag₄ sisätaivas (sum. kosmologiassa yksi taivaan kerroksista)

an-ta-sur-ra (arvokas) metalli tai kivilaatu > akk. *antasurrûm*

an-ub-da límму-ba neljä maailman-
kolkkaa, tunnettu maailma

anše aasi (189)

^{lú}**apin** maanviljelijä, ^{ġes}**apin** aura (159) > akk. *epinnu*

ar (125)

ár ylistys (219)

àr(a) jauhaa (jauhoja) (95)

^(ġes)**ar-ga-nu-um** arvokas havupuu < akk. *argānum*

arad (227), harv. variantti sanalle **árad**

árad orja (228) < akk. *wardum*

ár-mur-ra raunio(t)

as (190)

áš kious (20)

áš /jāš/ kuusi ⇐ *ía-aš*

aš...tar ES → **èn...tar**

^(ġes)**aš-te** ES → ^(ġes)**gu-za**

asila_x(**EZEN**×**ŠID**) ilo (146)

ašag pelto (231), syll. → **a-sag**₄

ašgab nahantekijä (197) > akk. *aškāpu*

az karhu (190) > akk. *asum*

B

ba suoda; jakaa (223)

ba₇ puoli (18)

ba₉ → **bad**

ba-al → **bal**

ba-ar ES → **é-gar**₈

babbar (91) → **bábbar**

bábbar valkoinen (92) ⇐ **bar-bar*

bad /baʔ/ olla kaukainen (29); **šu...bad** ottaa

bād muuri, seinä; linnoitus (150)

báḥar savenvälä (239) < akk. *pahārum*

bal → **bala**

bala kaivaa; hallituskausi, dynastia;
kapinoida, kääntyä vastaan, muuttaa
(jonkin asian tilaa); uhrata juomaa
(299) > akk. *palā'um*

balaḡ suuri rumpu tai harppu (176) >
akk. *balangu*

bal-bal-e ~musiikillinen teos tai hymni
^{ges}**balak** väärtinä (299) >? akk. *pilaqqum*

bàn tilavuusmitta: varhaisdynastisella
kaudella kuusi litraa, myöhemmin
kymmenen (135)

bànda (olla) nuori, innokas, raivoisa
(135)

banšur (juhla)pöytä, juhlallinen kattaus
(UDU×URUD) > akk. *paššūrum*

báppir olut; oluenteossa käytetty
ainesosa (47) > akk. *bappirum*

bar ulko-; koska; maksa; avata halkaise-
malla (5); **igi...bar** katsoa jotakin,
šu...bar vapauttaa, päästää otteestaan;
laiminlyödä (ohjeita)

bár (212)

bar₆ (91), reduplikoituna **bar₆-bar₆** →
babbar

bar₇ polttaa (jotakin) (269)

bára → **bár**

barag (valtaistuini)koroke, estradi (212) >
akk. *parakkum*

bárag levittää (236)

barag-sig₉-ga alttari

bé (46)

be₆ vähentää (122)

bèd ulostaa (76)

bì (122)

bi (269)

bíl (270)

bir₅ heinäsiirikka (139)

bisaḡ kori (83) > akk. *pisannum*

biz pisaroida (46) > akk. *biššu*

bu täydellinen; sääntäillä (32)

bùluḡ kasvaa pituutta (PAP.PAP)

^{ges}**buniḡ** kaukalo, vesiasia (pyhälle
vedelle) (73) > akk. *buninnu, kuninnu*

bur ruokauhri; (uhri)pappi; juomauhri-
malja

^{na4}**bur** kivinen kulho (52) > akk. *pūrum*

būr redupl. v. tulkita (unia); hohtaa (40)

būr pinta-alan (64 800 m²) ja tilavuuden
yksikkö (21) > akk. *būrum*

bur₁₂ repiä ulos (32)

burud porata läpi, murtautua (21)

bur-maḡ suuri juomauhrialja > akk.
burmāhu

bur-saḡ (ruoka)uhrimenoissa *bur*-pappia
avustava henkilö > akk. *busaggūm*

D

da sivu (160)

da₅ (127)

da₁₃ (263); redupl. v. (M) **da₁₃-da₁₃**, →
taka₄ (H)

da-ma-al ES → **daḡal**

da-rí ikuinen < akk. *dārijum*

dab (69) → **dab₅**

dab₅ vangita, pysäyttää; hyväksyä tai
käsitellä loppuun (oikeudessa) (76)

dab₆ kiertää (ympäri); ympäröidä (127)

dabin (manna)ryyni (EŠ₂.ŠE) > akk.
tappinnu

dadag puhdistaa; olla puhdas (92)

dag kumota, kukistaa, torjua (vihollis-
armeija); asumus, asuinhuone (236)

daḡal laaja (84); harv. myös **dam-gal**

dal lentää; viiva; ^{ges}**dal** tukipalkki (138)

dal-ba-na yhteinen omaisuus

dal-ḡa-mun hiekkamyrsky, pyörre-
myrsky < akk. *dalāḡum* sekoittaa

dalla (olla) kirkas; (olla) kiivas, raivokas;
jalometallista tehty rengas/sormus,
kruunu (MAŠ.GU₂.GAR₃)

dalla...è → **è**

dam puoliso (117)

dam-gàr(a) kauppias < akk. *tamkārum*

- dar** redupl. v. hajottaa, repiä auki (81)
dàra (177)
dé kaataa (nestettä) (260); **a...dé** kastella peltoja **gù...dé** kutsua nimeltä, **ú-gu...dé** kadottaa, hukata
dè tuoda (harv.) (269)
de₅ /fē/ → **deg(RI)**
de₆ /fē/ suppl. v. (H) tuoda (108), → **tùm** (M imperat.), **lah_{4/5}** (mon.); **šag₄...de₆** tehdä päätös, **šu...de₆** ryhtyä toimeen, **šu-du₈-a...de₆** taata laina
deg_x(RI) /fēg/ ottaa; kerätä yhteen (138); **na...deg_x(RI)** antaa ohjeita, tehdä asia selväksi jollekin
deli → **dili**
di puhuttu, sanottu (93), M infin. verbille **dug₄**; ES → **du**
di...kud → **kud**
di₄ (135)
di₄(-di₄) (olla) pikkuruinen, pienempi
di-id ES → **diš**
di-kud tuomari
di-til-la oikeuden päätös
dib kulkea (jonkun) mukana; kulkea läpi; siirtää jotakin paikasta toiseen; ylittää (69), syll. **di-ib**.
dib → **dib** (76)
di-ib → **dib**
did oikeusjuttu; tuomarin päätös; (93)
didli usea, monenlaisia (AŠ.AŠ) ← **deli-deli*
diğir jumala (171)
di-kud tuomari
dili olla yksin; (olla) uniikki
dím rakentaa (esineitä) (107)
dím (LUGAL@s)
dím-ma järkeily, järki, neuvo <?> akk. *têmun*
dím-me-er ES → **diğir**
dirig (olla) ylivoimainen, enemmän kuin, ylimääräinen (264)
diš yksi (7)
du suppl. v. (H yks.) mennä; **ba-** tulla; **-ta-** mennä pois (108), → **ġen** (M yks.), **er** (H mon.) **súb** (M mon.)
dù /fū/ rakentaa, pystyttää (kiinteitä rakennelmia) (192)
du₅ (DUN₃, 158 ilman väritystä)
du₆ kumpu; estradi jumalpatsoalle temppelissä (224) > akk. *di^uum*
du₇ /duf/ redupl. v. olla sopiva; puskea, teutaroida (37)
du₈ paistaa (tiiliä); avata, levittää (244); **igi...du₈** avata silmät, nähdä
du₁₀ → **dùg**
du₁₁ → **dug₄**
du₁₂ soittaa (instrumenttia) (182)
du₅-mu ES → **dumu**
du-rí ikuinen
du₁₀-ub → **dùb**
dub savitaulu; tärstä; kasautua (130) > akk. *tuppum*
dùb polvi (90)
dub-sar kirjuri > akk. *tupsarrum*
dub-šen kirstu, arkku > akk. *tupšinnum*
dug ruukku (56)
dùg, **du₁₀** hyvä, makea, suotuista (90)
dug₄, **du₁₁** suppl. v. (H) sanoa; tehdä; **-da-** keskustella (59), → **e** (M), **di** (M inf.); **a...dug₄** kastella, **al...dug₄** himoita, haluta; **mí...dug₄** käsitellä varovaisesti (**ba-** jotakin), **sá...dug₄** saapua (säännöllisesti); toimittaa uhrilahjoja (säännöllisesti), **šu...dug₄** koskettaa (**bí-** tai **-ni-** jotakin), **šu-tag dug₄** pirskotella nestettä (**ba-** jollekin)
dugud (olla) painava, tärkeä (141)
duh vapauttaa; sivutuote (olienteossa); lese(?) (244) > akk. *tuhhu*
dul olla (**-bi-** jonkin yllä), peittää (283)
dúl madaltaa; olla syvällä (72)
dùl (58)
dul₅ (77) → **dul**
dumu poika, lapsi, tytär (135)
dumu-KA pojan(pojan)poika

dumu-saĝ esikoinen
dumu-munus tytär
dumu-nita(h) poika
dun kaivaa; liikevoitto (279)
dupsik, dusu kori (maan tai tiilten kantamiseen) (238) > akk. *tupšikkum*
dusu (238) → **dupsik**
dúsu aasi (ANŠE.IGLEŠ₂)
dúsu-nita(h) aasiori
dur kaikkeus (266), ^{gi}**dur** nuora
dúr takapuoli, pakarat; istua (yks. M) (76) → (mon.) **durun_s**, (yks. H) **tuš**
dur₉ (nuori) aasiori (279)
dur₁₀ (kuokka)kirves (89)
dura_h vuohi (177) > akk. *turāhum*
duru₅ (olla) kostea, märkä (10)
durun_s(KU.KU) suppl. v. (mon.) istua (76 kaksi kertaa) ← **dúr-en*; → **tuš** (yks. H), **dúr** (yks. M)

E

e suppl. v. (M) sanoa; tehdä (235), → **dug₄** (H), **di** (M inf.)
é /haj, ej/ talo, temppeli (202)
è /je/ alt. v. (H) poistua, mennä ulos; roikkua; ottaa pois; olla kaukainen; silppu, roska (278), → **éd** (M); **pa...è** panna ilmestymään; tuoda esiin, **dalla...è** ilmestyä (loistamaan, loistavasti), **gù...è** jylistä (ukkoesta); karjua; **šu...è** siunata
e₁₁ → **éd** (277)
e-šír sandaali, jalkine
é-dub-ba (kirjuri)koulu
é-gal /hajkal/ palatsi > akk. *ēkallum*
é-gar₈ /hajgār/ muuri > akk. *igāru*
é-kišib-ba varasto (sinetöidylle hyödykkeille)
é-mí naisten asuintila
e-ne hän (uussum.) → **a-ne**

e-ne-èĝ ES → **inim**
e-ne-ne he (uussum.) → **a-ne-ne**
e-re ES → **árad**
e-zé ES → **udu**
eb (253)
ed (161)
éd alt. v. (M) poistua, mennä ulos; olla kaukainen (278), → **è** (H)
èd liikkua (vertikaalisesti), -ta- mennä alas; raivota (277)
eden, edin tasanko; ylä- tai takapuoli (282) > akk. *edinum*
ég pengerrys; pato (235) > akk. *ikum*
èĝ (271)
égir prinsessa (78)
egir taka-, takana, selkä; jälkeen; maatila (286), muinaissum. **egir₄**
egir₄ taka-, takana, selkä; jälkeen (285)
eh ~hyönteinen (96)
el (121)
elam Elam (174)
ellag pallo[?] (67)
em (268)
eme kieli (63)
eme-ĝir₁₅, eme-gi sumerin kieli
eme-uri akkadin kieli
emeda (imettävä) lastenhoitaja (UM.ME)
en /jen, hen/ herra; ylipappi, (yli)papitar (241) > akk. *ēnum*
èn (168)
èn...tar → **tar**
en₆ (245)
èn-du laulu
é-kinkin mylly
en-kù, enkud(ZAG.HA) veronkerääjä
en-na kunnes; niin monta kuin
en-nu(-ùĝ), en-nu-ĝá vartija; vahti-vuoro; vankila
en-nu-ùĝ...ak → **ak**
en-te-en talvi
engar maanviljelijä (159) > akk. *ikkarum*;
 ← **en-agar²*

engur (Abzun) maanalaiset kosmiset vedet (75) > akk. *engurum*

ensi untentulkitsija (EN.ME.LI) > akk. *ensi⁷um*

énsi /ensik/ pappisruhtinas, hallitsija, kaupunkivaltion hallitsijan titteli (276) > akk. *išš(i)akkum*; **énsi-gal** korkein hallitsija; ylipappi⁷

^{geš}**épir** suuri astia (46)

er /ere/ suppl. v. (H mon.) mennä (194), → **du** (H yks.), **ġen** (M yks.), **súb** (M mon.); voidaan kirjoittaa myös **re**, **re₇**

er₉ (187) → **ir₉**

er_x(DU.DU) → **er**

^{geš}**eren** setripuu, ^{sim}**eren** setripuusuitsuke (254) > akk. *erēnum*

éren (sota)joukot, ihmismassat, aura-joukko (maanviljelyksessä) (17);

éren^{ku₆} ~kala; ^{geš}**éren** ies, juko

ereš valtiatar, kuningatar (116) > akk. *erešu*

erib ei-verisukulainen (197)

eridu johdatus (harv.) (252) >? akk. *irītu*

eri-na → **éren**

erin → **eren** (254)

érim vihollinen (NE.RU), myös **lú-érim**

érin → **éren** (17)

eš 30 (22)

éš jauho; naru, nuora (78)

èš pyhättö (287) > akk. *eššu*

eš₅ /eweš/ kolme (9)

eš₁₀ vesi (harv.) (10)

ešag_x(E₂.ŠE) viljavarasto

eš-bar päätös

eš-gàr työtehtävä > akk. *iškārum*

èš-maḥ suuri pyhättö > akk. *ešmāḥu*

esi musta; ^{na⁴}**esi** dioriitti; ^{geš}**esi** eebenpuu (234) > akk. *ešium*, *ušûm*

ésir bitumi (LAGAB×HAL)

éštar (82)

ezem → **ezen**

ezen festivaali (149) > akk. *isinnum*

G

ga maito (54); ES → **de₆**

ga-na (kehottava huudahdus: *come on! yallah!*); ehkä historiallisesti verbin **ġen** imperatiivi > akk. *gana*

ga-ša-an ES → **nin**

ga...gu₇ → **gu₇**

gáb vasen puoli, vasen käsi (163), myös **gáb-bu**

gag (192), ^{geš}**gag(-si-sá)** nuoli, naula

gaġ_x(IL) kantaa (238)

gáb(a) vasen puoli

gaba rinta(kehä) (244)

gaba...ri → **ri**

gaba-ri yhdenvertainen; kopio

gaba-šu-ġar vastustaja; kilpailija

gada pellava (222) > akk. *kitûm*

gákkul mäskisammio (259) > akk. *kakkullum*

gal suuri (274), syll. **gu-la**

gal-an-zu → **gal-zu**

gal-di ylistetty

gal-zu taitava; viisas

gala /galah/ (kolmatta sukupuolta edustava) kulttilaulaja (UŠ.KU) > akk. *kalûm*

gàla (72) → **kalak**

gal(a)₄ vagina (115), syll. **gal₄-la**

gam (lammas)paimenen käyrä sauva (163) <?> akk. *gamlum*.

gámun kumina (250) <> akk. *kamûnum*

gan kantaa lasta, olla raskaana;

synnyttää (143)

gán(a) pelto; geometrinen kuvio (231), joskus uussum. **gán-né**

gar kasa, pino; pinota (112) <?> akk. *garānum*

gar₅ (213)

gar₈ (166)

gàr(a) nuppi; mittayksikkö (261)

gàr-du sotilas (uussum.) < akk. *qardum*
gára kerma (55), syll. **ga-àr** > akk.

garûm; ⇐ **ga-raḥ* (vatkattu maito)

gaz tappaa, murhata, teloittaa; jauhaa
 murskaksi; puida, piestä (248)

gáz (246) → **gaz**

gazi lakritsijuuri, sinapinsiemen (86) >
 akk. *kasium*

ge₄ (45) → **gi**₄

ge₁₄ (21) styluksen eli kirjoituspuikon
 painallus

gème /gemeh⁷/ palvelijatar, orjatyttö
 (118) > ebla *ge-me-hum*(LUM)

gel (42)

gel-le-èg ES → **ḥalam**

gen₇ (107) (ekvatiivin tunnus)

geštin viini (48)

gi ruoko; (harv. epäortografinen variantti
 verbille **gi**₄) (44)

gi₄ redupl. v. palata, palauttaa, vastata
 (45); **ad...gi**₄ ottaa neuvoa jostakin
 -*da*-, **inim...gi**₄ vastata (keskustellessa),
ki-bé...gi₄ palauttaa (entiseen
 asemaansa), kunnostaa, **šeg**₁₀...**gi**₄
 pitää meteliä (huutamalla), **šu...gi**₄
 tehdä uudestaan

gi₁₆ ~muoto (42) → **gil**

gi₁₇ (142)

gi-dub kirjoituspuikko

gi-in → **gin**₆

gi₄-**in** ES → **gème**

gi-gu-na, **gi-gun(u)**₄ ~pyhä rakennus;
 temppeliterassi > *gigunûm*

gib (142)

gibil (olla) uusi (270); ^{ges}**gibil** verso;

^{gi}**gibil** sytyke > akk. *gibillûm*, *kibirru*

gibil₄ (269) → **gibil**

gid pitkä; pidentää; vetää perässään (32)

gig (olla) sairas, ongelmallinen; vehnä
 (142); **ḥul...gig** vihata

gig musta (140)

giġ₄ sekeli (158); ^{urud}**giġ**₄ kirves

giggi (olla) musta (140) → **kukku**₅

^{ges}**gígir** (sota)vaunut (72)

gil (42) muinaissum. logogr. kirjoitusasu
 sanalle **gil-sa**

gil-sa aarre; hyvin arvokas

gilim olla poikittain; (olla) vaikea
 ymmärtää; ^{gi}**gilim** tiheikkö; metsä? >
 akk. *kilimbu*, *kilibbu* (42)

gin (108)

gín (158)

gìn vuoret (harv.) (23)

gin₆ olla pysyvä; perustaa (44) < akk.
kinu

gin₇ (107) → **gen**₇

gir^(ku6) ~kala (148)

gu nuora; verkko; pellava > akk. *qûm*

gú niska, kaula (265)

gù /*g^wa/ ääni (59)

gu₄ (49) → **gud**

gu₅ (76)

gu₇ syödä, syöttää (60); **ga...gu**₇ imettää

gú...íl → **íl**

gú (^{ges})...**gál** → **gál**

gú...si → **si**

gù...dé → **dé**

gù...è → **è**

^{ges}**gù-dé** ~soitin

gu₅-**li** ystävä

gu₄-**ud** hyppiä, pomppia

(^{ges})**gu-za** valtaistuini (132) > akk. *kussûm*

gub suppl. v. (yks.) seistä, pystyttää; -*da*-
 palvella; -*nni*, *ri*- seistä vierellä, auttaa
 (108), → **šu**₄(**g**), **su**₈(**g**) (mon.)

gud, **gu**₄ /gu^f/ härkä (49)

gùd pesä, suoja (U₂.KI.SUM.GA)

gud-āpin aurahärkä

gudu₄ (ḪI×NUN.ME) → **gudug**

gudu_x(ḪI×NUN) (96) → **gudug**

gudug pappi (ḪI×NUN.ME)

^{na}**gug** karneoli (NI.UD.ZA.GUL)

gúg kakku (213) > akk. *kukkum*

gukkal rasvahäntälammas > akk.
gukkallu; ⇐ **kun-kal⁷*

gul redupl. v. tuhota, tasoittaa; kaivertaa; -*ta*- tuhota täydellisesti; -*ši*- romahtaa (127)

gum murskata (246)

gùn (olla) monivärinen; meikata; (olla) väritetty (kirjoitusmerkeistä) (165); syll. **gú-un-gú, gú-nu**

gún taakka; vero; painoysikkö (265)

gun₄(u) (289)

gu-nu pellava

gur kääntyä pois; antaa hylkäävä päätös; mitta-astia, mittayksikkö (230)

gùr(u) kantaja; nostaa, kantaa (238)

gur₄ (olla) paksu, tukeva, suuri; kuvitella itsensä suureksi (67)

gur₁₀ näyttää (184)

gur₈ (105) → **gurum**

gurum taipua, kietoa ympärille (TE@t)

guz (olla) pörröinen, nukkainen (165)

Ġ

ġá talo(us) (83); ES → **é**

ġá-ġá redupl. v. (M) (83) → **ġar** (H)

ġá-e → **ġe₂₆**

ġál stat. v. olla (olemassa), -*da*- olla omistettu (38); **á...ġál** auttaa; (olla) voimakas, **gú** (**ġeš**)...**ġál** alistaa, **igi...ġál** katsoa (-*ši*- jotakin), **inim...ġál** haastaa oikeuteen > akk. *enimgallûm*, **kiri šu...ġál** osoittaa kunnioitusta (-*na*- jollekin), **zi šag₄...ġál** täyttää elämällä

ġalga ymmärrys; ohje (88) <> akk. *milikum*

ġanun varasto (85)

ġar redupl. v. (H) asettaa, asettaa maahan; -*ši*- asettaa takaisin; -*ta*- ottaa pois (ja asettaa muualle); -*da*- karkottaa (112), → **ġá-ġá** (M); **a...ġar** kastella peltoja, **inim/di...ġar** haastaa oikeuteen, **igi...ġar** ilmestyä; katsoa (-*ši*- jotakin); asettaa huomionsa (-*ši*-

johonkin), **ki...ġar** perustaa, **mu...ġar** tehdä kuuluisaksi, **šu zid...ġar** siunata (-*na*- joku)

ġarza riitti, pyhä rituaali (PA.AN) <?> akk. *paršum*

ġe₂₆ minä (83), myös **ġá(-e)**, **ġe₂₆-e**

ġen suppl. v. (M yks.) mennä, *ba-* tulla; -*ta*- mennä pois (108), → **du** (H yks.), **er** (H mon.), **súb** (M mon.)

ġeš puu (229)

ġeš 60 (25)

ġeš penis (162)

ġeš...hur → **hur**

ġeš...tag → **tag**

ġeš...tuku → **tuku**

ġeš...ur → **ur**

ġeš-dub-dím savitaulujen tekemiseen tarkoitettu työkalu > akk. *muštaptinnu* (murteen kautta)

ġeš-gi kaislikko

ġeš-ħaš sotanuija > akk. *gišħaššu*, myös ^{ġeš}**ħaš**

ġeš-ħur suunnitelma, piirustus > akk. *gišħurru*; → **ħur**

(^{ġeš})**ġešnimbar** taatelipuu (256) > akk. *giš(g/n)immaru*

ġešnu valo; ^{na⁴}**ġešnu(-gal)** alabasteri (31)

ġeš-nú, **ġeš-nud** sänky > akk. *gišnû*

ġeštug viisaus, ymmärrys; korva (122) ⇐ **ġeš-tuku**

ġeš-u 3600 (27)

ġi₆ yö (140)

ġi₆-par₄ papin asumus > akk. *giparrum*, *gipārum*; ^{ġeš}**ġi₆-par₄** hedelmä(puu), logogr. ^{ġeš}**ġipar_x(KISAL)** > akk. *libāru*

ġidru valtikka (19)

ġir skorpioni; välähtää (34)

ġir tehdä suurenmoiseksi (187)

ġir₁₅ kotimainen, paikallinen (78)

ġiri tikari, miekka, leikkaava terä (34), joskus ^{urud}**ġiri**

ġiri jalka (187)

ġiš → **ġeš** (229)

ġiškim ennusmerkki (129) > akk.
giškimmum

ġissu varjo, suoja (280)

ġizzal viisaus, korva, ymmärrys
(GIŠ.TUG₂.PI.ŠIR.SILA₃)

ġizzal...ak → akk

ġu₁₀ (omistusliite) minun (41)

^{ġes}**ġušur** puomi (87) > akk. *gušūru*

H

ha (147)

ha-lam (olla) paha; kadottaa, unohtaa,
tuhota >? akk. *halāqu* (ehkä murteen
kautta)

^{ġes}**ha-lu-úb** tammi > akk. *haluppum*

ha-zi-in kirves > akk. *haššinnum*

háb (olla) hapan, katkera, tumma (72) >
akk. *happu*

har (95)

har-ra-an tie, polku, reitti, matka < akk.
harrānum; muinaissumerissa **kaskal**

ha(r)-ra-(an)-kalag linnoitus

haš (olla) pidätetty, alistettu (215)

^{ġes}**haš** (215) → **ġeš-haš**

(^{ġes})**hašhur** omena, omenapuu (233); syll.
^{ġes}**ha-šu-úr**

^{ġes}**ha-šu-úr** sypressi; omenapuu? →
hašhur <? Akk. *hašurrum*, *hašhūrum*

hé olkoon! (143)

hé-àm olkoon! kyllä!

hé-ġál yltäkylläisyys > akk. *he(n)gallu*

hi sekoittaa (90)

hi-li (seksuaalinen) viehätysvoima; (olla)
ylellinen, miellyttävä

hu (137)

(^{ġes/urud})**hu-bu-um** pyörän vanne, rengas
< akk. *hūpum*

hul (olla) paha, epärehellinen; ryöstää tai
tuhota (kaupunkeja) (281)

húl (olla) iloinen, syll. **hu-ul**; **šag₄...húl**
(olla) onnellinen (ŠU₂+KISAL)

hùl rengas; suitset (218), logogr. variantti
sanalle **hul** > akk. *hullum*

huluḥ (olla) kauhuissaan (203)

hur koskaan (95) <? akk. *hurri*; **ġeš...hur**
piirtää, suunnitella

hur-saġ vuoristo, vuorijono, vuori > akk.
hursānu; ← **kur-saġ*

huš (olla) raivoissaan, punainen (HI.GIR₃)
> akk. *huššūm*

húš (187) → **huš**

I

i (13)

ì öljy, rasva (193)

i-bi ES → **igi**

ì-bí-la → **ibila**

ì-du₈ portinvartija

ì-dub viljasiilo

ì-ġeš (seesam)öljy

i-lu surullinen laulu

ì-ne-éš nyt < akk. *enna*

ì-nun ghee (arvokas voiöljy, joka on
valmistettu kuumentamalla ja
poistamalla siitä hera)

^{ġes}**i-ri₉-na** /erina/ vahvajuurinen puu tai
kasvi

i-si-iš suru, kyynleet; nauru; kuiskaus;
valitusvirsi

i-zi → **iz-zi**

ía /jā/ viisi (14)

ia₄ /ja/ (195)

ibila /*abila/ perillinen (TUR.UŠ) >? akk.
aplum

^{ġes}**ildag** poppeli (50) > akk. *ildakku*

^{ġes}**illar** mestarin työkalu; ase? (221) > akk.
illaru

ib (253)

ib vyötärö, lantio (285)

íd /hid/ joki, vesireitti (161) > akk. *ittu*
jokijumala[?] (CDA 124)
ig ovi (38)
igi /*ig^{wi}/ silmä; kasvot; etupuoli;
(matemat.) käänteisluku[?] (123) > akk.
igûm, igium (CDA 125)
igi...bar → **bar**
igi...du₈ → **du₈**
igi...ġál → **ġál**
igi...ġar → **ġar**
igi...lib₄ → **lib₄**
igi...ru-gú → **ru-gú**
igi-ġál tietäjä, viisas
igi-nim ylämaa, ylänkö
igi-num → **igi-nim**
ig̃ (271)
iku (mittayksikkö) (231) > akk. *ikûm*
il (295)
íl /jil/ (olla) korkealla, kantaa (238) <?>
akk. *elûm* (yhdenäköisyys ehkä
sattumaa); **gú...íl** nousta esiin, nostaa
päättä; tuoda olemassaolonsa julki,
saġ...íl korottaa, tulla korkeaksi,
nostaa päättä, **šu...íl** nostaa kädet
(tervehdykseksi tai osoittaakseen
olinpaikkansa)
il₅ (121)
ilimmu yhdeksän ⇐ **ía-limmu*
ím juosta (110)
im savi; (sade)sää (268)
im-ḥul tuhoisa (myrsky)tuuli > akk.
imḥullu
im-ma viime vuosi
im-ri-a klaani; heimo
imin seitsemän (15) ⇐ **ía-min*
in (245)
in-nin rouva
inim sana, käsky (59) > akk. *inimmû*
inim...ġál → **ġál**
inim...ġar → **ġar**
inim...gi₄ → **gi₄**
inim-ġar vastalause, haaste
ir tuoksu; ryöstää, viedä pois (194)

ir sananparsi (227)
ir₉ (olla) voimakas (187)
iri /eri/ kaupunki (152); vanhoissa
julkaisuissa translitt. **uru**
irigal manala (AB×GAL), syll. **iri-gal** >
akk. *erkallu*
is (229)
iš (204)
išib taika; velho; pappi, manaaja; (olla)
rituaalisesti puhdas (3) > akk. *išippum*
iškur (268)
iti(d) (98) → **itud**
itud kuu (98)
iz (229)
izi tuli (269)
izi...lá → **lá**
iz-zi muuri (harv.); korkea aalto

K

ka /kag/ suu (59)
ká → **kan₄** (209)
ka₅ /ka[?]a/ kettu (185)
ka-na-áġ ES → **kalam**
kab kuolaimet; (härän tai vangin)
nenärenkaaseen kiinnitettävä köysi
(163); ^{ġes}**kab** → **gam**
kad₄ (262)
kal (olla) arvokas, harvinainen (234)
kal-ga → **kalag**
kalag (olla) voimakas (234), syll. **kal-la**,
kal-ga
kalak kaivanto, kuoppa (72) > akk.
kalakku
kalam (koti)maa, sumerilaisten maa
(251) ⇐ **kanam*
kam virittää (102)
kàm muuttaa (jotakin) (262)
kan₄, **ká** portti (209)

kar satama, kauppapaikka; paeta;
anastaa; evätä (104) > akk. *kārum*;
šu...**kar** säästää

kár iskeä; loukata (220); **igi...kár**
tarkkailla, tarkastaa; katsoa (perään)
^{munus}**kar-kid** prostituoitu

kas (217) → **káš**

kás (46) → **kaš**

kas₄ (110) → **kaš₄**

kaš olut (muinai- ja uussum.) (46)

káš olut (arkaainen sum.) (217) → **kaš**

kaš₄ lähetti, juoksija (110)

kaskal tie, polku, reitti, matka;
karavaani; sotajoukko
tutkimusmatkaa varten (217); myöh.
kielimuodoissa usein **har-ra-an**

ke₄ (201), joskus redusoitunut
nominaalinen marû-vartalo verbille **ak**

kés /kešef/ sitoa (151), luetaan joskus
myös **kešda**; **zú...kéš** velvoittaa
(lainvoimaisesti); koota yhteen

kèš (173)

ki /kig/ paikka (94)

ki...ág → **ág**

ki-ig...ág ES → **ki...ág**

ki...gar → **gar**

ki-bal kapinallisten maa > akk. *kibalû*

ki-bé...gi₄ → **gi₄**

ki-en-gi Sumer

ki-nú sänky; makuukammio

ki-sikil nuori nainen, neito

ki-šár horisontti > akk. ^d*Kišar* (yksi
alkujumalista luomismyytissä)

ki-tuš asuinpaikka

ki-uri /kiwari/ Akkad

ki-ür perusta

kib vehnä (harv.) (218), yleensä **gig**

kid ruokomatto (201) > akk. *kītum*

kíd rikkoa irti jostakin (263)

kíg työ; etsiä (184) > akk. *Qingu*
(Tiämatin apuri luomismyytissä)

kíg-gi₄-a lähetti, sanansaattaja

kilib kokous; kaikkeus; köysi (67 kaksi
kertaa) (LAGAB.LAGAB) > akk. *kilimbu*
kaikkeus

^{urud}**kin** sirppi (184)

⁽¹⁰⁾**kinkin** mylläri; ^{na⁴}**kinkin** myllynkivi
(95)

kingusili 5/6 (100)

kiri nenä (59)

kiri šu...gál → **gál**

kiri šu...tag → **tag**

kiri₆ puutarha

kisal (sisä)piha (205), syll. **ki-sá-al** > akk.
kisallum

kiš maailma, kaikkeus

kiši₄ puoli(kas), puolet (SAG@g)

^{ges}**kiši₁₇** myrtti (35), ^{ges-sim}**kiši₁₇**
myrttisuitsuke

kišib (128) → **kišib**

kišib sinetti, sinetöity savitaulu (130) >
akk. *kišibbu*

kišib-lá ranne (128)

^(ú/ges)**kišig** akaasia (35)

ku asettaa maahan; munia (76); redupl. v.
ù...ku käydä nukkumaan

kù (157) → **kug**

ku₄ (170) → **kur₉**

ku₅ (215) → **kud**

ku₆ kala (147)

ku₁₀-ku₁₀ (140) → **kukku₅**

kud, **ku₅** /kuř/ leikata, katkaista; **-ta-**
erottaa (215); **nam...kud** langettaa
kirous, **di...kud** antaa tuomio
(oikeudessa tai jumalten neuvostossa)

kug pyhä, puhdas; metalli (157)

kug-bábbar hopea

kug-dam-taka₄ avioeroraha

kug-dím jalometalliseppä > akk. *kutīmu*

kug-sig₁₇ kulta

kug-zu viisas

kukku₅ (olla) pimeä (140) > akk.
kukkūm

kul juosta, rientää (297)

kúm kuuma, lämmin (269)
kum₄ → **kúm** (91)
kun häntä; kanavan yhtymäkohta vesistöön (294)
kur vuori; (vieras) maa (23)
kúr (olla) erilainen, vihollinen, outo; tilavuusmitta: 144 tai 300 l (216)
kur₉ suppl./redupl. v. (H) mennä sisään; astua sisään (170), → **ku₄-ku₄** (M), **sun₅** (mon. obj.)
kur_x(DU) (108), **kur_x(LIL)** (36) → **kur₉**
kur-gi₄^{mušen} hanhi > akk. *kurkû*
kur-nu-gi₄-a manala > akk. *kurnugê*
kuš nahka (225)
kúš(u) (olla) väsynyt (58); **šag₄...kúš-ù** leppyä
kúš pituusmitta (200)
kuš₇ ~korkea-arvoinen virkamies (204)
kúšu (elävä) olento (119) > akk. *kūšu*

L

la (156)
lá /lah/ ulottua; roikkua; valvoa (jotakin) (4); **ḡeš...lá** olla hiljaa, **izi...lá** puhdistaa tulella rituaalisesti
lag maapaakku (206)
^{na}**lagab** kivilaatta (67)
láh kuivata (17)
lah₄ suppl. v. (mon.) viedä; astua sisään (DU&DU), → **de₆** (H yks.), **túm** (M yks.)
lah₅ (DU.DU) → **lah₄**
lal laittaa ikeeseen (4)
lâl siirappi, hunaja(inen), makea (TA×HI)
lám (269)
le (168)
^(ḡeš)**le-um** kirjoitustaulu (metallinen, kivinen, mehiläisvahalla pinnoitettu) < akk. *le²um*
li (168)

lí (193)
li₉ (269)
li-bi-ir ES → **niḡir**
li-mu-um tuhat < akk. *limum*
lib sydän; ruumiin sisäpuoli (185) < akk. *libbum*
lib₄ (123); **igi...lib₄** olla valveilla
lik (280)
lil typerys, narri (36) > akk. *lillum*
líl henki, aave; ilma (201)
lim₄ (269)
límmu neljä (12)
lu sekoittaa; (olla) monilukuinen (74)
lú mies; joka (196)
lù (213) → **lu**
lu₈ (152)
lú-(ki-)inim(-ma) oikeuden todistaja
lú-érim vihollinen, myös **érim**
lú-kúr ulkomaalainen, muukalainen
lu-lim peura > akk. *lulimum* peuran tähdistö
lú-lu₇(URU×MIN) ihmiskunta
lú-má-gur₈ laivan kapteeni
lú-mah ~pappi
lú-tur pieni lapsi; nuoruus
lú-ulu₇ (alku)ihminen > akk. *lullûm*
lú-zuh rosvo, varas
lug asua (eläimistä) (74)
lúḡ vahinko, haitta; synty; sukeltaa (19)
lugal kuningas, herra (198) ⇐ **lú-gal*
lúgud lyhyt (67), ehkä ⇐ **nu-gíd* (Tonio Mitto 2017, henk. koht. komm.)
luḡ pestä, puhdistaa (203); **šu...luḡ** pestä kädet (rituaalisesti)
lú-lul(-la) valehtelija, epärehellinen
lul (olla) valheellinen (185)
lum (olla) tyydyttävä; tuottaa hedelmiä; kukoistaa (165)
^{la}**lunga** oluenpanija (47)

M

ma maa; rajaprovinssi (232); ES → **ġen**,
ġe₂₆

má laiva (80)

ma₆ minne? (3) → **me-a**

ma-a(-a) /majja/ ES → **me-a**

ma-al ES → **ġál**

ma(-al)-li-li mumina; **za...ma(-al)-li-li**
mumista, jokeltaa

ma-da maa; rajaprovinssi <? akk.
mātum; → **ma**

ma-gur₈ suuri rahtilaiva tai arkki; juh-
lava kulkuevene(?) > akk.
magur(gur)ru

ma-laḥ₅ merimies > akk. *malāhum*

ma-mú, **ma-mu** /mamud/ uni

ma-na mina (painoyksikkö: 500 g) > akk.
manû

maḍal salko (32) > akk. *mudulu*

maḥ mahtava (111)

mar voidella (273); ES → **ġar**

mar-tu läntinen, lännessä asuva
(amorilainen); länsituuli

maš korko (18) → **máš**

máš vuohi; maksaenne, ennustaa
maksasta; korko (267)

máš-da gaselli

maškim hallintovirkailija (PA.DU@s)

me stat. v. olla; kosminen maailman-
kaikkeutta ylläpitävä voima; itse- (3)

mè taistelu, sota (284)

me-er ES → **ġiri**, **im**

me-a missä?

me-lám, **me-lim₄**, **me-lem₄** jumaluuksia
suojaava aura > akk. *melammû*

me-ta mistä? olinpaikka?

me-te- itse

me-tés ylistys

megida_x(KUN) emakko (294)

men koristeellinen päähine, tiara
(ĠA₂×ME+EN)

mes (olla) sankarillinen nuorimies;
musta piste, tumma kohta (128); **ġešmes**
(mytologinen) puu; musta puu > akk.
mēsu

MEŠ (logografinen monikko) (296)

mī (140)

mī ylistys (115)

mī...dug₄ → **dug₄**

min kaksi (8)

mir viha; myyttinen käärme

tumu mir pohjoistuuli (207)

(ġeš)mi-tum nuija < akk. *miṭṭum*

mu nimi; vuosi (41); ES → **ġeš**, **ġeš**

mu...ġar → **ġar**

mu...pàd → **pàd**

mu lugal...pàd → **pàd**

mú redupl. v. kasvaa; tehdä lukuisaksi
(242)

mu₅ kaunis, hyvä (193)

mu-DU toimitus, lähetys

mu-gi₁₇-ib ES → **nu-u₈-gig**

mu-lú ES → **lú**

mu-ud-ru ES → **ġidru**

mu-un-ġar ES → **engar**

mu-šar-ra (kiveen kaiverrettu) kirjoitus
> akk. *mušarû*, *musarû*

mu-uš-túg ES → **ġéštug**

mud₅ riemu (harv.) (47)

mud₆ vesikauhu (242)

muḥaldim kokki (41) > akk. *nuḥatimmu*
(lainautunut ehkä tuntemattoman
murteen kautta)

mul säteillä; tähti (172) > akk. *mulmullu*

múl perustukset (103)

mul₄ (37)

mun suola (259)

mun₄ → **mun** (39)

mun-du rouhe; ruokauhri

munus nainen (115)

murgu olkapää (166)

mùru (268)

murum₅ /(^mb)urum/ appiukko; vaimon veli (SAL.UD.EDIN)

muš käärmä (134)

mùš ulkonäkö, kasvot; pyhitetty alue (136)

muš-ḥuš hirviö > akk. *mušḥušu*

muš-ḡiri lisko

muš-maḥ mytologinen hirviökäärme > akk. *mušmahhu*

mušen lintu (137) > akk. *mušennum*

N

na, ^{na4}**na** pieni kivi (30) > akk. *nāʾum*
na...de₃/deg_x(RI) → **deg_x(RI)**

ná (180)

na₄ kivi (195)

na-âḡ ES → **nam**

na-gada paimen < akk. *nāqidum*

na₈-na₈ redupl. v. (M) juoda, → **naḡ** (H)

na-kab-tum teuraskarjan syöttöpaikka < akk. *naqabtum*

na-me joku; mikä tahansa

na₄-rú/dù-a steela > akk. *narûm*

naḡ redupl. v. juoda (62), → **na₈-na₈** (M)

nagar puuseppä, veneenrakentaja (133) > akk. *nagārum*

^{ḡes}**nāḡa** mortteli, huhmare (248) ⇐ **na₄-ḡar*

nagga(AN.NA) tina tai lyijy → **an-na**

nam kohtalo; (abstrahoiva johdin) (139)

nam...kud → **kud**

nam...tar → **tar**

nam-dam avioliitto

nam-hé runsaus, yltäkylläisyys

nam-lú-ùlu(URU×MIN) ihmiskunta

nam-lugal kuninkuus

nam-maḥ majesteettisuus

nam-tag-tag kirous, manaus

nam-tag(-ga) synty

nam-tar sairaus, demoni; kohtalo > akk. *namtarum*

nam-til elämä

nar laulaja, muusikko (185) > akk.

nuʾārum (sumerilainen sana saattaa olla alkuaan seemiläinen laina [Gelb 1961: 193])

ne /nēn/ tämä (269)

nē (186) voima (harv. ennen uussum.)

NE jalostettu (arvometalleista)

ne-ta tästä

^ḡ**NE.bar** kaislikko?

NE.RU /(n)erimʔ/ ⇐ **nu-érimʔ* → **érim**

ne(-en) tämä

ne-ḥa rauha; lepo < akk. *nēḥum*

nésaḡ ruokauhri (206) > akk. *nisakku*, *nisannu*

nī (193)

nī pelko; kunnioitusta ja pelkoa herättävä aura; itse (268)

nī...teḡ₄ → **teḡ₄**

nī...te(-en) → **ten**

nī → **nīḡ** (112)

nī(-te)- itse-

nīd_{ba} ruokauhri (PAD.AN.MUŠ₃)

nīḡ asia, esine (112)

nīḡ-du₇ /nīḡduf/ sovelias asia

nīḡ-GA → **nīḡ-gur₁₁**

nīḡ-gu₇ ruoka

nīḡ-gur₁₁ omaisuus > akk. *nungurtu*

nīḡ-mi-ús-sa myötäjäislahja; luetaan joskus myös **nīḡ-mussa**(SAL.UŠ.DI)

nīḡ-nam mikä tahansa

nīḡ-sa₁₀ hinta

nīḡ-si-sá oikeus

nīḡ-ŠID kauppakirja, kirjanpito

nīḡ-ul kauaskantoinen; ikuinen, iankaikkinen

nīḡ-tuku(-tuku) rikas, reduplikoituna todella rikas

nīga lihotettu (eläin) (167) ⇐ **nī-gu₇-a*

nîgin mennä ympäri, ympäröidä;
palauttaa; summa (67)

nîgin sikiö (210)

nîgin vesi (harv.); ympäröidä;
koululaukku[?] (67 kaksi kertaa)
(LAGAB.LAGAB)

nîgin₆^{ki} Nîgin (290)

nîgir airut (207) <? akk. *nāgīru, nagārum*

nim kärpänen (174)

nin valtiatar, rouva; herra (joidenkin
jumalten nimissä) (116)

nin₉ sisko (SALKU)

nina^{ki} Nina (290)

ninda ruoka, leipä (112)

nindaba → **nidba**

ninnu viisikymmentä (24)

nir ylhäinen (255)

NIR-da → **šer**₇-**da**

nir-ġál viranomainen

nisig vihannes (242)

nisku ~aasi (186) <? akk. *nisqum*

nita(h) uros, urho (162)

nitalam puoliso (SAL.UŠ.DAM)

nu ei (6)

nú (180) → **nud**

nu₁₁ (31)

nu_(1/2)-**a** uuhiin ja kuttuihin viittaava
sana (merkitys epäselvä)

nu-bānda kapteeni (sotilasarvo)

nu-mu-un-kuš leski

nu-nus ES → **munus**

nu-siki orpo

nu-u₈-gig papitar; korkea-arvoinen
nainen

nud maata, käydä makuulle (ihmisistä);
olla sairaana (harv.) (180)

núm (165)

numun siemen; jälkikasvu (297)

nun prinssi; kuninkaallinen, laadultaan
ylivertainen (252)

nunuz muna (99)

P

pa oksa; (jonkin asian) pää (19)

pa...è → **è**

pà (124) → **pad**

pa₅ kastelukanava (237)

pa₉ (256)

pab (216)

pād löytää (124); **mu...pād** valita nimeltä
(sem. obj. obl.), **mu lugal(-la)...pād**
vannoa kuninkaan nimeen,
šag₄(-e)...pād valita (sem. obj. obl.)

par (237)

par₄ (279)

pe (122)

pél (270)

pe-el häpäistä

peš sisäelimet; olla raskaana, synnyttää;
(olla) leveä; viikuna (148); **šu...peš**
paisua; ojentaa käsi?

^{ġes}**peš** viikunapuu (232)

pi (122)

píl (270)

pil₇ (186)

piriġ leijona

pu (32)

pú kaivo; lähde (72)

pú-kiri₆ hedelmätarha, puutarha

pu-úh-ru-um kokoontuminen (esim.
oikeusistuntoon tai neuvonpitoon) <
akk. *puḫrum*. ks. **unken**

puzur salaisuus; turva; varjo (21) < akk.
puzrum

R

ra (275)
rá /fa/ (108)
rá-gaba sanansaattaja, lähetti < akk. *rākibu*
rāb kahleet (198)
rāḥ lyödä, tappaa (275); **šu...rāḥ** vaivata (taikinaa), **ḡeš...rāḥ** puida (hakkaamalla puisella virstalla), **gù...rāḥ** huutaa
re (138) → **re₇**
ré (152)
re₆ /fe/ (108)
re₇ /efe/ (DU&DU) → **er**
ri alt. v. (Ḥ) (olla) kaukana; päästää menemään; asettaa paikalleen; nojata; johdattaa (138), → joskus **ru** tai (M) **rig**; **a...ri** siittää, **gaba...ri** uhmata
rí (152)
ri₉ (LU₂@s)
rib (olla) kolossaalinen (234)
rig alt. v. (M) (47), → **ri** (Ḥ)
ru (221) vaihtelee verbin **ri** kanssa. **a...ru** omistaa (jotakin) jollekin
rú /fu/ (192) → **dù**
ru-gú vastustaa, kohdata (vastustaja); sietää; purjehtia vastavirtaan; **igi/šu...ru-gú** vastustaa
rum (1)

R̂

řá → **rá**
ře₅ → **deg(RI)**
ře₆ → **re₆**
řú → **dù**

S

sa verkko; suoni, jänne (208)
sá neuvo, järki; sitoa; **-da-** (olla) tasaveroinen jonkin kanssa (93); **si...sá** panna toimeen (jotakin); suoristaa (sem. obj. obl.), **šu-si...sá** panna järjestykseen
sa₄ (179) → **še₂₁**
sa₆ (256) → **sag₉**
sá...dug₄ → **dug₄**
śa-dug₄ uhrilahja > akk. *sattukku*
sa-gaz murhaaja, ryöstäjä; ryöstö > akk. *šaggāšu*
sa-par₄ verkko (kalastuksessa tai aseena) > akk. *sapārum*
sa₁₀-sa₁₀ redupl. v. (M) **-ta-** myydä, **-ši-** ostaa (247), → **sám** (Ḥ)
ság heittää pois tai maahan; hajaantua, hajottaa (PA.GAN)
sàg hakata (mm. sydäimestä); kutoa (19)
sag₇ (142) harv. var. merkeille **ság**, **sàg**
saḡ pää (57)
saḡ...íl → **íl**
saḡ...šúm → **šúm**
saḡ-du pää (harv.)
saḡ-dub (taitava) käsityöläinen; mestari
saḡ-èn-tar vartija, valvoja
saḡ-kal tärkein, etummais (jumalista) > akk. *sankallum*
saḡ-ki otsa; rituaali > akk. *sakkû*
saḡ-šu₄ katto, katos
saḡ-ús harras seuraaja; (jumalan) tärkein seuraaja
sag₉ (olla) kaunis (256)
saḥar tomu, hiekka (204)
sakar (242) → **ud-sakar**
sal hieno, ohut (115)
sám redupl. v. (Ḥ) **-ta-** myydä, **-ši-** ostaa (247), → **sa₁₀-sa₁₀** (M)
sar kirjoittaa; puutarha, kasvitarha; ajella karvat; kiirehtiä, juosta (242)

- se**₁₂ suppl. v. (mon.) elää, asua (IGI@g), → **til** (yks.)
sed₆ kylmä (136)
seg₉ → **sig**₉
ses, sis karvas (39)
si sarvi (79); **gú...si** kokoontua yhteen (*ba-* tai *-nna-* jonkin luokse)
sí (43) → **zi**
si-ig kirkas, puhdas. logogr. **sig**₉
si...sá → **sá**
^(anse)**sí-sí** hevonen < akk. *sisûm*
síg (211)
sig närästää? (19)
sig₄ tiili (166)
sig₇ → **se**₁₂
sig₉ asettaa; tasoittaa; kirkas, puhdas (79); **âga-kár...sig**₉ valloittaa.
sig₁₀ (243) → **sig**₉
siki hiukset; villa (211)
sikil (neitseellisen) puhdas, häpäisemätön (121); ^u**sikil** ~lääkekasvi, ^{na4}**sikil** ~kivi > akk. *sikillu*
síl (252) → **zil**
silá katu (215)
silá₃ tilavuusmitta (noin 1 litra) (214)
silá₄ karitsa (86)
silâg vaivata taikinaa (206)
silim voida hyvin; hei! (tervehdyksenä) (93) <? akk. *šalāmu*
sim haistaa; siivilä (139)
simug seppä, metalliesineitä tekevä käsityöläinen (257)
sipad lammaspaimen (275)
sir (33)
sis (39) → **ses**
siškur (249) → **síškur**
síškur, sízkur rukous, siunaus; uhrilahja, uhraus (249 kahdesti)
su keho; liha (225) → **sug**₆
sú (226)
sù pirstotella (öljyä, hajusteita) (33)
su₈ (DU&DU) **su**₈-**ba** ES → **sipad**
sù-sù redupl. v. (M) (olla) kaukainen (33), → **sud** (H)
su₈ → **súb**
súb suppl. v. (M mon.) mennä (DU&DU), → **du** (H yks.), **ġen** (M yks.), **er** (H mon.)
subur, šubur orja (harv.) (278)
sud /suř/ redupl. v. (H) (olla) kaukainen (33), → **sù-sù** (M)
sud-âg loistaa jumalallisesti; ~arvokas metalli
sug suo; jokisuiston kosteikko tai sen kasvusto (73)
súg suppl. v. (mon.) seistä; -*da-* palvella (DU&DU), → **gub** (yks.)
sug₄ tyhjä (33)
sug₆ redupl. v. (H) maksaa takaisin (225), → **su-su, sú-sú** (M)
suh₁₀ kruunu
suh₅ repiä ulos; valita (76)
suhuš perusta, perustus (myös abstraktissa merkityksessä) (109)
sukkal neuvonantaja, visiiri (203) > akk. *sukkallu*
sukkal-mah korkea-arvoinen virkamies > *sukkalmahhu*
sum (243)
sum₄ parta (65)
sumun (olla) vanha, ränsistynyt (29)
súmun (126) → **sumun**
sumur (58) (olla) vihainen; katto <? akk. *šamārum*
sumur_x(KA) (59) → **sumur**
sun₅ (olla) nöyrä; suppl./redupl. v. (mon. obj.) mennä sisään (40), → **kur**_{9/x} (H yks.), **ku**₄-**ku**₄ (M yks.)
suš (76) → **šúš**
sur puristaa (113)
súr, šúr (olla) raivoissaan (58)

Š

ša (53)

šà (97) → šag₄šà-ab ES → šag₄

šà-ġar → saġar

šab sinetti, sinetöity (PA.IB)

šag₄, šà sydän, mieli, sisus, kohtu (97)šag₄...de₆ → de₆šag₄...kuš-ù → kuš-ùšag₄...húl → húlšag₄-gal ruoka; rehušag₄-gud härän ajaja(munus) šag₄-zu kättilö > akk. šabsūtu (lain. emesalista *šabzu)

(dug) šaġan öljuruukku (144) >? akk. šikkatu

šaġar nähdä nälkää (60), syll. šà-ġar

(na⁴) šaġġar myllynkivi (57)šagina(-k) kenraali (GIR₃.ARAD) > akk. šakkanakkušāḥ (villi)sika (279) > akk. šāḥū; ^{mul}šāḥ Delfiinin tähdistöšakan₆ → šagina(-k)

šākir → šakira-kasvi (URU×GA)

šar (242)

šár 3 600; (olla) lukuisa; teurastaa (90)

šàr (198) ~vaatetyyppi

šàra herjata (71) <?> akk. šàru

šara (212) → šàra

še jyvä; ohra > akk. še^{um}; še(g)

hyväksyä, olla samaa mieltä; totella; tehdä sopimus; huuto, karjaisu, jylinä (167)

šè (78)

še₂₁ kutsua nimeltä; nimetä (179)še-eg ES → šeg₁₂

še-ga (jonkin) hyväksymä

šed_x(NA₂) maata (eläimistä) (180)šeg₁₀...gi₄ → gi₄šeg₁₂ tiili (166)šeg_x(IM.A) sade; yltäkyläisyys (symbolisesti), runsaus, hedelmällisyys, hyvä sato

šem (47) → šim

(urud) šen (suuri) keittopata (89)

šén (127)

šer₇ (255)šer₇-da, šer-da rikos; syyllisyys; rangaistus <> akk. šertum (tod. näk. akkadista sumeriin)

šeš veli (39)

šeš-gal isoveli; papin nimitys; kirjuri-koulun apuopettaja > akk. šešgallu

šeš₄ itkeä (254)

ši väsyä (123)

ši-i ES → zi

šid laskea (numeroita) (206)

šidim rakentaja (107) ← *šeg₁₂-dīmšita_x(KAK.DU) nuija

šim suitsuke, aromi (47)

šir laulaa (149)

sirara (290)

šu käsi (272)

šu...bar → bar

šu-du₈-a...de₆ → de₆šu...dug₄ → dug₄šu...gi₄ → gi₄

šu gibil...ak → ak

šu...è → è

šu...il → il

šu...peš → peš

šu...ru-gú → ru-gú

šu si...sá → sá

šu...šúm → šúm

šu...ùr → ùr

šu zid...ġar → ġar

šu₄ (91) → sūg, šuš

šu-gi vanhus

šu-gid työhön kelvoton (eläimistä)

šes šu-kara (temppelin) kalusteet?

šu-ku₆ kalastaja > akk. šukuddāku

šu-luḥ peseytymisrituaali

šu-rí puolet

šu-si sormi

šú-šú redupl. v. (M) (16) → **šúš**

^{ġeš}**šu-úr-mén** syypessi > akk. *šurmēnum*

šub pudota, kaatua; upota, upottaa; *-ta-* heittää pois (221)

šuba hyvin arvokas kivilaatu (MUŠ₃.ZA) > akk. *šubûm*

šudu rukous, siunaus (64)

šudul (145) ies

^{urud/ġeš}**šukur** keihäs (IGI.KAK) > akk. *šukurrum*

šul (olla) nuori mies, miehekäs (279)

šúm antaa (243); **šúm**^(sar) valkosipuli < akk. *šûmum*; **á...šúm** antaa (jollekin) voimaa, vahvistaa, **saġ...šúm** vastustaa, **šu...šúm** luottaa (johonkin)

šum teurastaja (258); ^{urud}**šum** saha

šu-nir standaari, tunnus > akk. *šurinnu* (akkadissa *n~r*-metateesi)

šur, sur puolikas; survoa (113)

šúr (58) → **súr**

šúš, šú redupl. v. (H) peittää; upottaa; ympäröidä (16), → **šú-šú** (M)

šuš, šu₄ (21) → **šúš**

šušana 1/3 (28) < akk. *šuššān*

šu-tag kosketus

šu-tag...dug₄ → **dug₄**

T

ta (51); ES → **a-na**

táb polttaa (jotakin), polttomerkitä; värjätä (kankaita) punaiseksi (35)

tag koskettaa; pitää otteessaan; hyökätä (258); ^{ġeš}**...tag** toimittaa uhrilahjaksi (*bí-* jotakin), **kiri šu...tag** osoittaa kunnioitusta, **šu...tag** koristella (*ba-* jotakin) (*-ni-* jollakin), **zag...tag** työntää pois

tál (olla) leveä, levitä, kasvaa leveyttä (122); **á...tál** levittää kädet

tah lisätä (MU&MU)

tak(a)₄ redupl. v. (H) hylätä, jättää taakseen; avata; *-ta-* ottaa pois (263), → **da₁₃-da₁₃** (M); **ġál...taka₄** ottaa pois; avata (*bí-* jotakin)

tar määrätä; leikata; avata (solmu), *-ta-* mennä rikki; **tar^{ku6}** ~kala; **en...tar** kysyä (*-ši-* joltakin), tutkia (sem. obj. ade.); **nam...tar** määrätä kohtalo (*-na-* jollekin) (215)

te poski; kalvo; lävistää, alt. v. (H) lähestyä, (olla) lähellä (103), → **teġ₄** (M)

te-en → **ten**

tèġ alt. v. (M) lähestyä; (olla) lähellä (103), → **te** (H); **ní...tèġ** pelätä; **šu(-e)...tèġ** vastaanottaa jotakin (*-ši-* joltakin)

teġ₄, ti (298) → **tèġ**

temen perustus; temppeliterassi[?] (103) > akk. *temennum*

ten redupl. v. (H) tukahduttaa; saattaa jokin loppuunsa; sammuttaa tuli; parantaa sairaus (103), → **te-en-te** (M); **ní...te(-en)** viilentyä, vilvoitella

te-en-te redupl. v. (M), → **ten** (H)

téš ylpeys; yhtenäisyys (280)

ti (298) → **til, teġ₄**

til päättää (29) (harv. var. sanalle **til**)

til, ti suppl. v. (yks.) elää; asua (298), → **se₁₂, sig₇** (mon.)

tilla katu (114)

^(ġeš)**tir** metsä; lehto (250); ^u**tir** ~kasvi

tù (108)

tu-ud → **tud**

tu(d) /utud/ synnyttää; luoda (169), syll. **ù-tu, tu-ud**

tu₇ keitto, liemi (102)

túg vaate, kangas (77)

tuku redupl. v. omistaa; saada haltuunsa; *ba-* ottaa puolisoksi; *-da-* olla velkojana (182); ^{ġeš}**...tuku** kuunnella (*-na-* jotakin henkilöä)

tuku₅ kutoa; tehdä kangasta (258)

^{ġeš}**tukul** nuija, ase (76)

tukum(bi) jos (ŠU.ĠAR.TUR.LAL[.BI])

túl suihkulähde; kanava; allas tai
lammikko (jossa on kaloja) (72)

tum puomi, tuki (285)

túm olla sopiva (108), harv. variantti
sanalle **tùm**

tùm suppl. v. (M, imper.) viedä (175), →
de₆ (H yks.), **lah**_{4/5} (mon.)

tum₉(u) tuuli (268)

tur (olla) pienikokoinen, vähäinen; lapsi;
nuori (135)

tuš suppl. v. (yks. H) istua (76), →
durun_x(KU.KU) (mon.), (yks. M) **dúr**

U

u /hu/ kymmenen; (maailman)kaikkeus
(21, 26)

ú kasvi, yritti; ruoka, leipäpala;
laidunmaa (200)

ù oi! (huudahduksena); ja; uni (68); ^{ġeš}**ù**
laudoitus

ù...ku → **ku**

u₄ (91) → **ud**

u₅ ratsastaa; mennä laivalla/vaunuilla;
hytti; sarana (HU.SI); **u₅^{mušen}** pöllö

u₆ ihme; ihastelu (IGI.E₂)

u₈^(munus) uuhi (70)

u₁₉ (152)

u₂₀ jyvä (167)

u₅-a *interj.* oijoi, huhuu (pöllön ääni); laa-
laa (laulamista kuvaava ääni)

u₄-ba (silloin) kun

u₄-bé-ta siitä lähtien

u₄-da nyt; jos

ú-du → **útul**

ú-dug₄ demoni (aavikon, haudan, meren,
vuorten) > akk. *utukkum*

ù-gu...dé → **dé**

ù-ġi-in → **u₄-ġi-in**

u₄-ġi-in taateli (tuore) < akk. *uḫinnum*

ù-mun veri

ù-mu-un ES → **en**

ù-mu-un-si ES → **énsi**

ù-na-(a-)dug₄ kirje > akk. *unnedduku*

ú-pil₇ kuuro

u₄-re-a noina muinaisina aikoina

ù-ri-in veri

ù-ru-ru laulu, valituslaulu, kehtolaulu >
akk. *jarūru*

ù-sá uni

ú-saġ alkukesän sato > akk. *usangu*

ú-sal niitty > akk. *ušallu*

u₄-sakar kuunsirppi > akk. *uskārum*

u₄-šú-uš-e päivittäin

ù-šub tiilimuotti

u₄-te-na ilta

ù-tu → **tud**

ú-túl (korkea-arvoinen) paimen > akk.
utullu

u₄-ul-lí-a-ta muinaisista ajoista alkaen

ub kulma, nurkka; pieni huone (219)

úb (78)

ub₄ ontelo (72) >? akk. *huppum*

ud-da → **u₄-da**

ud, **u₄** päivä, (päivän)valo; aurinko;
kuumuus; myrsky(demoni) (91)

ud₅ (191) → **uzud**

udu /*u^{fa}/ lammas (74)

udu-nitaġ pässi

udu-siki kerittävä lammas

ùġ kansa (251)

uġ₅ (150)

úġ pikkuruinen; ~valituslaulu (186)

uġ₅ (150) → **uġ₇**

uġ₇ suppl. v. (M) kuolla (29), → **úš** (H)

ugnim sotajoukko (KI.SU.LU.EŠ₂.ĠAR)

ugu /*ag^wu > ugu/ (61) pääkallo, päälaki;
yläpuolella, yläpuoli; huippu; pääoma,
syll. **a-gù** >? akk. *abbuttum*

- úgu** (A.KA) → **ugu**
ugu₄ odottaa lasta; synnyttää (76)
ugula valvoja; työnjohtaja; kapteeni
 (sotilasarvo) (19) < akk. *waklum*
ugunu koriste; salva, voide (82)
uḥ kilpikonna (96)
úḥ (120) → **ah**₆
ùḥ (119) → **ah**₆
ul (olla) kaukaisessa menneisyydessä tai
 tulevaisuudessa; turvota; tyydytys; ilo;
 hedelmä (37)
ul₄ kiirehtiä, olla ajoissa, (olla) nopea;
 kauhu; mikä tahansa; mahtavasti (35)
ul₆ tulla kirkkaaksi, loistaa (91)
ul₄-la-bé kiireesti, heti
ùlu etelätuuli; myrskytuuli (URU×MIN) >
 akk. *alū*
um kaislaköysi (131)
um-ma /*u^mba[?]/ vanha (viisas) nainen <?
 > akk. *ummum*
um-me-da ES → **emeda**
umbin kynsi (277)
umum elämänvoima, tieto(taito);
 työpaja (257) > akk. *mummu*
 elämänvoima
umuš ymmärrys, aivot; suunnitelma;
 ohjeistus; harkinta (77)
un (251)
ùn (olla) korkealla; nousta korkealle
 (150)
unken (jumalten) kokoontuminen;
 kokoontuminen istuntoon (155) > akk.
ukkinu
unu₆ pyhättö (TE.AB)
unug^{ki} Uruk (289)
ur palvelija; koira; leijona (280)
úr juuri, alaosa; syli; (tuki)palkki; raajat;
 laivan köli (164) > akk. *urūm*
ùr katto; vetää perässä; kulkea mukana
 (87) > akk. *urum*; **šu...ùr** pyyhkiä pois
 (bī- jotakin), *ḡeš...ùr* äestää
ur₅ se; tuo; tämä; naispuolinen orja; mak-
 sa; torso (95)
ur-bar-ra susi >? akk. *barbarum* (ehkä
 kantasumerissa **warbara*)
ur-ḡir₁₅ kesytetty koira
ur-maḥ leijona > akk. *urmaḥḥum*
ur-saḡ soturi, sankari > akk. *uršānum*
uraš maa(perä) (253) <? > akk. *arṣatum*
uri akkadilainen (114) → **ki-uri**
uru (152) → **iri**
úru (URU×UD) ES → **iri**
uru₄ kylvää (159)
uru₅ tulva (105)
uru₈ (164) → **murum**₅
uru₁₁ (153) → **uru**₄
uru₁₂ (87) → **ùr**
uru₁₆ (241) → **urun**_x(EN)
uru'a Arawa, Uru'a (154)
urud /*uruda/ kupari (127)
úrud (130), variantti merkille **urud**
uruk (289)
urun_x(EN) (olla) ylhäinen, ylistetty (241)
ús (olla) vieressä, lähellä; seurata; johdat-
 ta; kallistua (162)
uš perustus, rakennuksen perustuksen
 maanalainen osa; (pituuden
 mittayksikkö) (162) > akk. *uššu*
usu voima (A₂.KAL)
ussu kahdeksan ← **jā-eweš*[?]
úš suppl. v. (H) kuolla (29), → **ug**₇ (M)
uš₁₁ myrkky, käärmeenmyrkky (66)
ùšu 30 (22)
ušum käärme (40)
ušum-gal lohikäärme > akk. *ušumgallu*
útul suuri kulho, keittoastia (102)
utul₁₂ (293)
ùz (191) → **uzud**
uz-ga → **uzug**_x(KA)
uzu (ihmis)liha, keho, sisälmykset;
 sisälmyksistä tehty ennustus (181)
uzud kuttu (naarasvuohi) (191)
uzug_x(KA) aarre (59), syll. **uz-ga**

Z

za jalokivi; helmi (11)

za...ma(-al)-li-li → **ma(-al)-li-li**

zá (195) → **za**

zà (276) → **zag**

^{ḡeš}**za-ba-lum** kataja < akk. *supālum*

za(-e) sinä

^(na4)**za-gin** lapis lazuli

zà-mí ylistys, ^{ḡeš}**zà-mí** lyyra, harppu > akk. *sammûm*

zabar pronssi (UD.KA.BAR) <? akk. *siparrum*

zag, zà sivu, raja; alue; olkapää (276)

zag...tag → **tag**

zag-šu_{2/4} polttomerkki, ^{urud}**zag-šú** polttomerkkirauta

zàḥ kadota (H.A.A), -*da*- karata joltakin

zal tulla päätökseen; lorvailla, kuluttaa aikaa; kulua, sulaa; romahtaa; ylväs (harv. muinaisbab.) (193)

zalog (olla) puhdas, kirkas; sytyttää tuli (91) > akk. *zalāqu* kirkas kivi

zalog (17) → **zalog**

zàr lyhde; vihta (243) > akk. *zarrum*

zé(-e) sinä (287)

zé-eb ES → **dùb, dūg, duḥ**

zé-èḡ ES → **šúm**

ze-er → **zi-ir**

zi elämä, elämänvoima (43); lyhyt kirjoitusasu tai reduplikaatiovartalo verbeille **zi-ir, zig, zid**

zi šag₄...ḡál → **ḡál**

zí leikata; poistaa, tuhota (287)

zi-ḡál-la elävä olento

zí-ir → **zi-ir**

zi-ir, zi tuhota, särkeä; olla ongelmissa

zi-šag₄-ḡál (jumalallinen) rohkeus; elämänvoima > akk. *zišagallu*

zid, zi oikea (puoli); totuus;

oikeamielinen, oikeudenmukainen;

redupl. v. olla kirkas (43) → **zi-zi** (M)

zig redupl. v. (H) nousta ylös, kohota; koota miehiä armeijaan tai työhön (43) → **zi-zi** (M)

zil keittää; kuoria (252)

zirru(SAL.NUNUZ.ZI.AN.ŠEŠ.KI) kuun-jumalalle omistautunut *zirru*-papitar

zu tietää, tuntea; -*da*- oppia joltakin (226)

zú hammas, piikki (59)

zuḥ varastaa (59)

zú-lum /zulu^mb/ taateli > akk. *suluppu*

Jumalia ja mytologisia olentoja

^d**a-nun-na** – Anunna(k) 'Ylhäinen siemen'. Joukko alempiarvoisia manalan jumalia > akk. *Anunnakū* / *Anun-naki* / *Enūti*.

^d**amar-^dutu** – Marduk, babylonialaisten pääjumala, jolla on keskeinen rooli luomismyytissä Tiämatin kukistajana.

an – An. Taivaanjumala. Nimen yhteydessä ei käytetä sumerissa determinatiivia, akk > *Anu*.

^d**anzud(AN.IM.MI)^{mušen}** – Anzu(d). Myytinen myrskylintu. Myös ^{mušen}**ánzu** – **bábbar** 'Valkoinen Anzu'.

^d**ba-ba₆(U₂)** Bau tai Baba. Ningirsun vaimo. Yksi Lagašin jumalattarista.

^d**dumu-zi-abzu** – Inannan puoliso. Myöhemmin Tammuz.

^d**en-lil** – Enlil /ellil/. Yksi sumerilaisten tärkeimmistä jumalista. Nippurin suojelujumala.

^d**en-ki** – Enki. Viisaudenjumala, joka asui Abzussa > akk. *Ēa*.

^d**ġá-tù₁₀-du₁₀** – Ġatumdu(g). Lagašin paikallinen äitijumalatar. Gudean henkilökohtainen jumala. Urukin suojelujumala.

^d**nergal(PIRIG.AB@g.GAL)** – Manalan jumala.

^d**inanna** – Inanna /inanak/ (ehkä 'Taivaan valtiatar'). Tärkeä hedelmällisyyden, sodan ja manalan jumalatar > akk. *Ištar*.

^d**lamma** – Lamaš. Suojelushenki, akk. > *Lamassu*.

^d**lugal-bàn-da** – Lugalbanda. Utun poika, Ninsumunin aviomies. Šulgin palvoma jumala

^d**nanna(ŠEŠ.KI)** – Nanna. Kuunjumala, jonka asuinpaikka oli Karzidassa > Akk. *Su'en*, *Sîn*. Enlilin ja Ninlilin poika.

^d**nanše(AB×HA)** – Nanše. Unia tulkitseva jumalatar, jonka asuinpaikka oli Ninassa (Niġinissä).

^d**nammu** – Nammu tai Namma. Suolaisen veden alkujumala > akk. *Tiāmat*.

^d**nin-á-gal** – Ninagal 'Suuren voiman valtiatar'. Ehkä Enkin tytär.

^d**nin-dar** – Nindara. Nanšen aviomies. Kišin kaupungin suojelujumala.

^d**nin-gal** – Kuunjumala Nannan vaimo.

^d**nin-ġir-su** – Ningirsu /ningirsuk/. 'Ġirsun herra', keskeinen sankarijumala Lagašissa. Baban puoliso.

^d**nin-ġeš-zi-da** – Ningišzida /ningešzidak/ 'Oikean puun herra', manalan jumala.

^d**nin-ḥur-saġ** – Ninḥursaġ 'Vuoriston valtiatar'. Äitijumalatar.

^d**nin-súmun** – Ninsumun. Ninurtan ja Baban syster, Lugalbandan vaimo.

^d**nin-urta** – Ningirsun nimi Lagašin ulkopuolella.

^d**šul-utul₁₂(MUŠ×PA)** – Šul-Utul. Nimen jälkiosan lukuasusta ei ole varmuutta. Lagašin kuninkaiden suojelujumala Urin III dynastian aikana.

^d**utu** – Utu. 'Aurinko', oikeuden jumala > akk. *Šamaš*.

Hallitsijoita ja henkilöitä

^m**a-ba-in-da-sá** – Abaindasa. Kapteeni joka esiintyy Urin III dynastian kirjeissä.

a-kur-gal – Akurgal, ehkä **aja-kur-gal** /aj(a)kurgal/ 'Manalan eli suuren vuoren siemen'. Lagašin kuningas. Ur-Nanšen poika.

^d**amar-^dsuen(EN.ZU)** – Amar-Su'en tai Amar-Sîn 'Nannan jälkeläinen'. Urin kuningas.

arad-mu – Yksi Šulgin kenraaleista.

en-aga-zid-an-na – Enagazida ’Taivaan oikean kruunun papitar’. Nannan papitar Karzidassa.

é-an-na-túm – Eannatum. Ur-Nanšen pojanpoika, Akurgalin poika. Lagašin hallitsija. Enannatumin veli.

en-an-na-túm – Enannatum. Lagašin kuningas. Eannatumin veli?, Ur-Nanšen pojanpoika ja Akurgalin poika.

en-hé-du₇-an-na – Sargonin tytär. Korkea-arvoinen papitar.

en-nir-gál-an-na – Ur-Nammun tytär.

en-te:me-na – Enmetena ’Oman itsensä herra’, Lagašin kuningas.

^der-ra-ma-lik – Erramalik.

^des₁₈-dar-um-mi – Ešdar-ummi.

gù-dé-a – Gudea ’Kutsuttu’, Lagašin hallitsija.

ì-lí-a-zu – Iliazu.

^dis-me-^dda-gan-zi-ġu₁₀ – Išme-Dagan-zi-ġu, hallintovirkailija Nippurissa.

ḫa-am-mu-ra-pí – Ḫammurāpi (usein myös Ḫammurabi). Muinaisbabilonialaisen valtakunnan perustaja.

IRI.KA-gi-na – Nimen lukuasu on epäselvä: Irikagina, Urukagina, Iri-inim-gina. Lagašin kuningas varhaisdynastisella kaudella.

lugal-suba(A.MUŠ₃@g) – Lugal-suba.

nibru^{ki}-ta-lú – Nibruta-lu, kauppias.

šar-ru-gen₆ – Sargon (ehkä ’Pysyvä kuningas’), akk. *šarru-kēn*, Akkadin hallitsija ja muinaisakkadilaisen valtakunnan perustaja.

^dšu-^dšuen(EN.ZU) – Šu-Su’^{en} tai Šu-Sîn. Urin kuningas. Amar-Šu’enin veli ja seuraaja.

^(d)šul-gi – Šulgi. Urin III dynastian tärkeimpiä kuninkaita. Ur-Nammun poika.

šuruppag^{ki} – Šuruppak(in mies), myyttinen hallitsija (SU.KUR.RU).

ubara-tu-tu – Ubara-Tutu. Šuruppakin isä.

ur-^dba-ba₆(U₂) – Ur-Bau tai Ur-Baba. Gudean edeltäjä.

ur-^dnammu – Ur-Nammu ’Nammun palvelija’. Urin III dynastian perustaja. Luetaan usein myös Ur-namma.

ur-^dnanše – Ur-Nanše ’Nanšen palvelija’. Lagašin ensimmäisen dynastian ensimmäinen kuningas.

zi-ud-sú-rá – Ziudsura. Myyttinen henkilö, joka esiintyi mm. sumerilaisessa vedenpaisumuskertomuksessa.

X-ki-tuš-dùg – Enheduannan palvelija.

Maantieteellisiä sijainteja

a-ab-ba igi-nim-ma – Välimeri (kirj. ylämaan valtameri).

BAD₃.AN^{ki} – Dēr ’Taivaan linnoitus’. Kaupungin sumerilainen lukuasu ei ole tiedossa.

bābilim(KA₂.AN.RA)^{ki} – Babylon ’Jumalan portti’. Akkadilaisissa teksteissä translitteroidaan KA₂.DIGIR.RA.

^{id}buranun(UD.GIŠ%GIŠ.NUN) – Eufrat.

dilmun(NI.TUK)^{ki} – Dilmun. Nykyisen Bahrainin alueella ollut Sumerin kauppakumppani.

elam^{ki} – Elam. Muinainen maa Iranin alueella.

ġir-su^{ki} – Ġirsu. Kaupunki Lagašin lähistöllä.

^{id}idigna(MAŠ.GU₂.GAR₃) – Tigris. akk. *Idiglat*.

kar-zi-da – Kārzida ’Oikea satama’. Ilmeisesti Nannan temppelialue Urissa.

ki-en-gi – Sumer /kiengi/. Yleensä sumeriin viitataan myös käsitteellä **kalam** ’(koti)maa’.

ki-uri – Akkad /kiwari/.

lagaš(NU₁₁.BUR.LA)^{ki} – Lagaš. Tärkeä valtakeskus Sumerissa.

má-gan^{ki} – Magan. Nykyisen Omanin alueella ollut Sumerin kauppakumppani. Keskeinen kaivossiirtokunta.

me-luḫ-ḫa^{ki} – Meluḫḫa. Induslaaksossa ollut Sumerin kauppakumppani.

nibru(EN.KID)^{ki} – Nippur. Kaupunki Sumerin pohjoisosissa.

niḡin(AB×ḪA)^{ki} → **nina**^{ki}

nina(AB×ḪA)^{ki} – Nina (tai Niḡin). Kaupunki Laḡasin ja Girsun lähistöllä.

umma(GIŠ.KUŠU₂)^{ki} – Umma. Kaupunki eteläisessä Sumerissa.

unug^{ki} – Uruk (tai Unug).

urim₃(ŠEŠ.AB)^{ki} – Ur. Tärkeä kaupunki eteläisessä Sumerissa.

ur-in-gi₄-rí-az – Uringiriaz. Vuoristo jossakin Välimeren lähistöllä (ehkä nykyisen Libanonin tai Turkin alueella). Nimen kieli ja alkuperä ovat tuntemattomia.

urua(URU×A)^{ki} – Arawa tai Uru²a. Kaupungin sijainti on epäselvä.

zimbir(UD.GIŠ%GIŠ.NUN)^{ki} – Sippar. Kaupunki Pohjois-Mesopotamiassa.

zi-mu-dar^{ki} – Zimudar. Sumerin (Raja)provinssi tai kaupunki Urin III dynastian aikana. Sijainti epäselvä.

é-^dinanna-za-za – E-Inanna-zaza, ehkä 'Inannan välkkyvä temppeli'. Temp-peli Urissa.

é-iri-kùg-ga – 'Pyhän kaupungin temppeli'. Baban temppeli Ġirsussa.

é-kur – Ekur 'Vuoritemppeli'. Temp-peli Nippurissa. Jumalten kokoontumis-paikka (vrt. kreikkalaisten Olympos).

é-mu-ri-a-na-ba-ak – Emurī'anabak. Nannan temppeli Urissa. Etymologia tuntematon, ehkä **é mu-re-a na₄-bé ak** 'temppeli jonka kivet tehtiin kaukaisina vuosina'.

é-ninnu – Eninnu. 'Viidenkymmenen [kosmisen voiman] temppeli'. Ningir-sun temppeli Girsussa. Eninnuja oli mahdollisesti kaksi, joista ensimmäi-sen rakensi Ur-Nanše ja seuraavan Gudea (ellei kyseessä ollut vanhan temppelin restaurointi).

é-ninnu-anzu(AN.IM.MI)^{mušen}-bábbar – E-ninnu-Anzud-babbar 'Viidenkym-menen [kosmisen voiman] temppeli on valkoinen Anzud'. Eninnun toinen nimi.

é-tar-sír-sír – Etarsirsir, ehkä 'Temppeli joka sitoo kaikki kohtalot'. Baban temppeli Laḡasissa, jonka Gudea siirsi Girsuun.

Temppeleitä

abzu – Abzu. Enkin temppeli ja myto-loginen asuinsija maan uumenissa.

an-ta-sur-ra – Antasura 'Taivaasta välk-kyvä'. Ningirsun pyhättö.

ba-gára – Ba-gara, Ningirsun pyhättö tai temppeli Laḡasissa.

é-ad-da – Eadda 'Isän temppeli'. Enlilin temppeli.

é-an-na – Eanna /hajanak/ 'Taivaan temppeli'. Inannan tärkein temppeli Ġirsussa > akk. *ḫajjaku*